

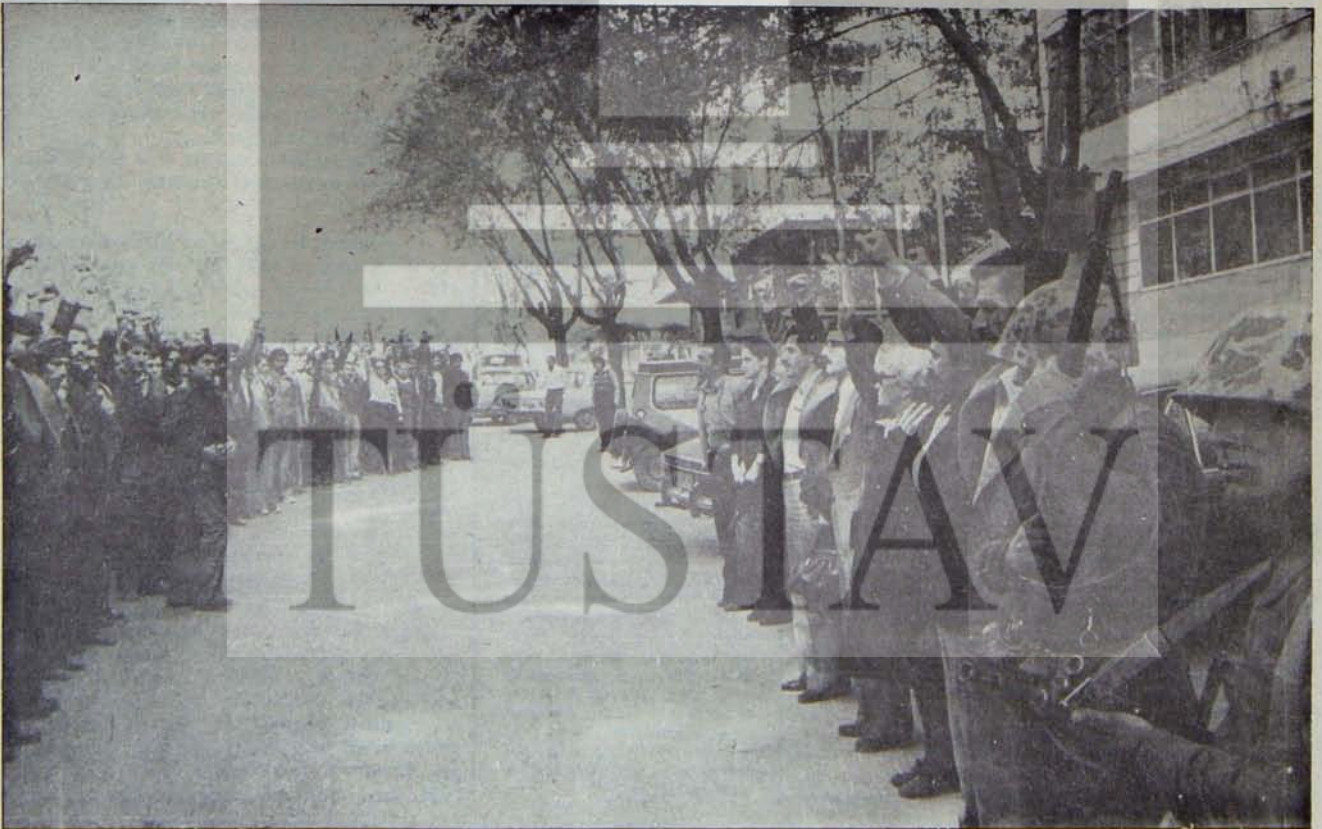
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 213 8 MAYIS 1979 7.5 LIRA

**1 MAYIS
TUTUKLULARI
SERBEST
BIRAKILMALIDIR!**

Bölücülük umacısı CHP'yi esir aldı

Türkiye'de son haftalarda, yapılan antide-mokratik uygulamaları haklı göstermek, em-peryalizmin ülkemizi Sovyetler Birliği'ne karşı bir "bekçi" haline getirmesine mak için ortaya atılan bir konu var: "Bölücü-lük".

Yapılan propaganda "Ülkenin bütünlüğünü koruma" gerekçesine dayandırılarak yapılıyor. Bu propagandaya ülkemizde bulunan tüm bur-juva partilerinin katılmaları da amaca "animsal" içeriğini orta-ya koydu.

CHP yalnız hükümetteki ve meclisteki tutumunda değil, yayın organlarında da "bölücü-lük" propagandasını kullanmaya çıkıyor. CHP Genel Merkez Ya-yın Organu "CHP'den Haberler" adlı derginin 28 Nisan 1979 gün-lü 8. sayfa bunun bir örneği. Derginin orta sayfaları tümüyle "bölücülük" konusuna ayrıyor ve CHP "Misak-ı Milli'nin Yılmaz Savunucusu" olarak ilanıdırıyor.

Bu arada İçişleri Bakanı Ha-san Fehmi Güneş, kendisiyle ya-pılan bir görüşmede "bölücü" ol-duğunu söylediği örgütler hak-

kında ayrıntılı bilgiler veriyor. İçişleri Bakanı'nun "bölücülük" konusunu İran - Irak - Türkiye zinciri içinde ele alması, bölge-de tezgahlanmaya çalışılan bir "antikomünist kutsal ittifak"ın çığırkanlığı izlerini de taşıyor. Derginin orta sayfalarında ayrı başlıklar altında yer alan yazılar bir bütün olarak ele alındığında, CHP'nin "Misak-ı Milli" sözlerin-den, emperyalizmin bekçiliğini anladığına kuşku yok. Başbakan Bülent Ecevit'in, aynı sayfalarda yer alan şu sözleri de "kutsal it-tifak çığırkanlarının" korosunu tamamlıyor: "Biz her ne kadar sınırsız düşünce özgürlüğü isti-yorsak da, bu demek değildir

Haftalık
"CHP'den
Haberler" Dergisi

ki, ülkemizi bölmek isteyenlere de bu düşünce özgürlüğünü tanı-yalım."

Türkiye'de uzun yıllardan be-ri "bölücülük" suçlamalarının hep ilericilere, sosyalistlere yö-neltilmiş olduğu ve 1 Mayıs İşçi Bayramı'nın hiçbir ilgisi olmadı-ğı halde, "bölücülük" gerekçisi-yle yasaklanmak istendiği düşünülürse, Ecevit'in ve CHP yöneti-minin "özgürlükçü demokrasi" deyiminden ne anladıkları çok iyi anlaşılır. Zaten seçim mey-danlarında kaldırılacağı vaadedi-len 141-142. maddelerin unuttu-rulmuş olması da bunu kanıtla-yor. Ecevit ve CHP yönetimi gün geçtikçe altından kalkama-yacağı, hesabını veremeyeceği yükümlülükler altına giriyor. Son zamanlarda takılınan açıkça geri-ci tavırlar bunun göstergeleridir.

Milliyet Avrupa Baskısı'nın kriteri nedir?

Bugün yurt dışındaki Türkiyeli işçiye karşı çeşitli araçlarla ve si-lahlarla bir "döviz talanı" saldırısına geçilmiş bulunuyor. "Seçme ve seçilme hakkı" vadedi askıda kala kalan, dövizleri çekebilmek için "çifte emeklilik"ten, "çifte vatandaşlık"tan tutun "döviz bedelli as-kerliğe", "yurtta yuva projelerine", "tercihli hisse senetlerine", "dö-viz primlerine" kadar denenmedik yol bırakılmıyor. Hatta işçiye "her ay belli miktarda döviz göndermeğe zorlayacak müeyyideler" dahi zaman zaman gündeme giri-yor.

Bu "döviz seferberliği"nin en etkin propaganda araçları arasın-da ise, Bâbüal gazetelerinin Av-rupa baskıları yer alıyor. Hürri-yet'yle, Tercüman'ıyla, Günay-dı'yla, Milliyet'yle her gün "döviz göndermeğe özendirme" ilanları sayfa sayfa Türkiye'li göçmen işçiye sunuluyor. Çar-şaf çarşaf şirket ilanları, banka ilanları, export'çu ilanları...

Döviz çekmek için her tür-den yayına açıktır sayfalar. Spordan sekse, din sömürsün-den çoventizme, sosyal demokra-siden neo-faşizme...

Ama bir şeye dikkatle kapalıdır: bilimsel sosyalist görüşlere. İşte belgeli örneği!

Yurt dışında basılan gazete-lerden en liberali Milliyet dahi,

bilimsel sosyalist görüşe göre ha-zırlanmış yayınların duyurusu-nu, "politik" olduğu gerekçesi-yle reddedebilmektedir.

Büksel'deki Info-Türk Ajansı, Yürüyüş'te de yayınlanan "yurt dışındaki Türkiye'li işçilere" du-yurusunun bir suretini de, bedelli karşılığında yayınlanmak üzere Milliyet Gazetesi'nin Frankfurt'taki Avrupa Bürosu'na yollamış-tır. Bu talebe verilen 1 Şubat 1979 tarihli cevap aynen şöyle-dir:

"Gönderdiğiniz ilanınızı 'po-litik' oluşu nedeniyle yayınlama-maktayız. Bilgilerinize su-narız."

Red cevabı üzerine Info-Türk yöneticileri, gazetesinin İstanbul'daki merkezine başvurarak Milli-

yet'in Avrupa baskısında "poli-tik" nitelikte birçok ilan yayınladığını hatırlatmışlar, değişiklik "politik" görüşler arasında ayrı-mı uygulanıp uygulanmadığını, uygulanıyorsa bunun kriterinin ne olduğunu sormuşlardır.

Milliyet Gazetesi sahibi adına Filiz Ofluoğlu imzasıyla Info-Türk'e verilen 28 Mart 1979 ta-rihli cevapta, söz konusu ilanın Avrupa Bürosu'na verilmiş olma-sı üzerinde durularak "adi geçen büromuz, ilan ilkelinde, genel çizgiler içinde bağımsız hareket ettiği için bu konuda size yar-dımcı olamayacağımızı, yetkili arkadaşlarla görüşerek, bilginize sunuyorum," denilmektedir.

Oysa, bir günlük siyasal gazete-nin herhangi bir ilan bürosu-nun, ilan kabulünde kendi başına buyruk "siyasal kriter" uyguladı-ğı ne duyulmuş, ne de görülmüş-tür. Diğer kesimler gibi gazetesinin ilan servisi de, gazetesinin genel yayın politikasıyla bağlıdır. Ba-ğımazlık olsa olsa "teknik" ko-nularda belli ölçülerde geçerli olabilir. Info-Türk ilanı ise "tek-nik" nedenlerle değil, "politik" olduğu gerekçesiyle reddedilmiş-tir.

Bu durumda iki olaahlık söz konusudur:

Ya Milliyet Gazetesi genel olarak "bilimsel sosyalist görüş-lerin ilan şeklinde dahi olsa, yurt dışındaki işçilere ulaşmasın" kararıdır; ya da söz konusu gazete-nin Avrupa baskısını yapan "Milliyet Türül Verlage GmbH", gerçekten İstanbul'daki Milliyet-ten tamamen bağımsızdır, ama liberal tanınan bir gazetesini ter-cihli kullanarak kendi siyasal ter-cihlerine göre "politik ambargo" uygulamaktadır.

Konu, her iki halde de, Mil-liyet Gazetesi tarafından açıklan-maya muhtaçtır.

HÜKÜMET GENEL - İŞ'İN GREVİNİ
YASAKLADI

DİSK Genel-İş'in İzmir Belediyesi'nde başlattığı grev "yasak hükümeti" tarafından yasaklandı.

3 Mayıs günü başlayan grev İzmir Belediyesi'nin 14 iş-yerinde çalışan 6 bin işçiyi kapsıyordu. Grev kararının ne-den, iki ay önce başlayan toplu sözleşme görüşmelerinin iş-veren durumunda olan İhsan Alyanak tarafından çıkmaza so-kulmasıydı.

Ecevit hükümetinin yasaklama kararının gerekçesi ise her zamanki güllünlükte: "Grevin halkın sağlığını tehdit etme-si!"

KÜTAHYA ALTINTAŞ TÖB - DER ŞUBE KONGRESİNİ "DEMOKRASİ İÇİN BİRLİK" GRUBU KAZANDI

Kütahya ili Altıntaş ilçesi, "Halkçı Eğitim-TÖB-DER Şube Kongresi 21 Nisan günü yapıldı. Yönetime aday olarak seçimlere katılan "Demokrasi İçin Birlik" grubu ise 51 oy al-iki gruptan "Devrimci Öğret-

RİZE HALKI FAŞİSTLERE DERSLERİNİ VERDİ

Türkeş'in sıkıyönetim istediği illerden biri de Rize. 25-26-27 Nisan günleri yaşanan olaylar, faşistlerin Rize üzerinde oynadıkları oyunları açıkça ortaya koyuyor.

Faşist hareketin öteden beri Rize'de kendine taban ara-dığı, ancak bunda başarılı olamadığı biliniyor. Zaten bu ne-denle de sıkıyönetime umut bağlamışlardı. Bu amaçla geçti-ğimiz günlerde yapılan tüm kıskırtmalara karşın, Rize halkı faşistlere yeni bir K.Maraş fırsatı vermedi.

Rize'de miting yapmak için çevre illerden gelen faşistler-üç gün boyunca hazırlık yaptılar. Ne var ki, bildirimlerini jan-darma ve polis kordonu altında bile dağıtamadılar. Dağıtabil-dikleri bildiriler de, katillerin tepkilerini gösteren Rize'liler ta-rafından yırtılıp yere atılıyordu.

Faşistler bu tepki karşısında, MHP Gençlik Kolları'nın 26 Nisan'da düzenleyeceği yürüyüşten vazgeçmek zorunda kaldılar.

Aynı gün yapılan mitingde de, çevre il ve ilçelerden gelen üç bine yakın faşist, büyük bir polis ve jandarma kordonu ar-kasında, alanı dört bir yandan saran Rize halkı tarafından sıkı-tırılıp kalmıştı. Türkeş'in konuşmasının başlayacağı sırada kapanan dükkân kepenklerinin sesi de, Başbuğ'un suratına bir şamar gibi indi. Mitingde Rize'li olarak yalnızca 100 ka-dar kişinin bulunması ise Türkeş'i iyice kudurttu.

Faşistler Rize'de daha sonraki günlerde de saldırılarını sürdürmeye çalıştılar. 1 Mayıs günü Türkiye İşçi Partisi ve bazı ilerici kuruluşların binarını taşladılar. Bütün saldırılarına karşın, sonuçta faşistler Rize'de umduklarını bulamamış-lardı.

FAŞİSTLER İŞÇİLERİ TEHDİT EDİYOR

Eskeşehir'de "Misk uyanı-ğor" başlıklı bildirileri dağıtan bir gözdağı niteliği taşıyordu. Bu arada ÜGD sloganları zanan faşist öğrenciler Mustafa Erhan Hatiboğlu, Murat Okul ve Se-ydan İşçileri faşist demago-jiyle kandırmaya çabalarken,

YURUYUŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına NİHAT SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni : Zeki KILIÇ • Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCA-BIYIKOĞLU • Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI • Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 • İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İSTANBUL Tel: 26 35 67 • Avrupa Temsilciliği: COODIFF 13/2 Square Wisler - 1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 • İlan Koşulları: Arka kapak renkli 22.500 TL., Arka Kapak siyah beyaz 18.000 TL., İc sayfalar sütun santimi 80 TL. Yayın İlanları % 50 İndirimi. • Baskı: Daily News Web Ofset Tesisi • Kapak: Uğur OKMAN

• Abone koşulları: Yıllık 300 TL., Altı aylık 150 TL. • AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL. (60 DM) • AMERİKA: Altı aylık 500 TL., Yıllık 1000 TL. • AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600 TL., Yıllık 1200 TL.

• Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YORUYUŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 • AVRUPA: COODIFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657-75 BRUXELLES-BELÇİKA

1 Mayıs tutukluları serbest bırakılmalıdır

Şili Halk Cephesi Temsilcisi Pablette:
"DİSK'LI VE TIP'LI ARKADAŞLARIMIZIN ŞİLİ'DEKİNE
BENZER BASKILARA MARUZ BIRAKILMASINI
PROTESTO EDİYORUZ"

Uluslararası Demokratik Hukukçular Demetiği:
"TÜRKİYE'DEKİ TÜM SİYASİ TUTUKLULAR VE SEN-
DİKACILAR DERHAL SERBEST BIRAKILMALIDIR"

Bütün gerici güçlerin engelleme ve sindirme girişimlerine, kimi "solcu"ların bozguna ve teslimiyetçi çabalarına rağmen, Türkiye işçi sınıfı şanlı 1 Mayıs'lar geleneğine bir yenisini daha ekledi. İşçi ve emekçi kitlelerin, uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününü gericiğe teslim etmeyeceği,

1 Mayıs kazanımını gözünün bebeği gibi korumakta kararlı olduğu bir kez daha sergilendi.

1 Mayıs günü İstanbul'da 1 Mayıs gösterilerini engellemek için ilan edilen sokağa çıkma yasağını protesto etmek için sokağa çıkan TIP Genel Başkanı ve Parti'nin merkez yöneticileriyle diğer partililerin işence edilerek gözaltına alınmaları bütün yurtta ve dünyada geniş tepki ve nefret uyandırdı. 4 Mayıs günü Başbakan Ecevit'e bir telgraf gönderen TIP Genel Sekreteri Nihat Sarğın şöyle diyor:

"1 Mayıs günü polislerin silahlı, çelik coplu saldırısına uğrayan ve ağır şekilde işence gördüklerini fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiğimiz TIP Genel Başkanı Behice Boran ve diğer merkez yöneticileriyle birlikte arkadaşlarımızın hiçbir avukatları ve yakınları ile görüşürülmemektedirler.

"Bütün başvurular geri çevrilmiş, arkadaşlarımızın nerelerde gözaltında saklanmıştır.

"Avukatların Genel Başkan Behice Boran ve diğer arkadaşlarımızın adli tabiiğe sevkini ve işence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabiiğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiğimiz yaralı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktadır.

"Basında yer alan beyanatımız olaylardan haberi ancak küçümseme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu beyanattan sonra da otobislerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidiş almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat hareketi geçmesini zorunlu kilmaktadır.

"Başbakan olarak sorumluluğunuz bir kez daha hatırlatılm.

TIP Genel Sekreteri'nin bu talebine karşın Cumartesi günü gelen haberler, özellikle Maltepe'de gözaltına bulundurulananların yakınlarıyla sürdürülme bir yana, içeriye yiyecek, ya da sigara sokulmadığı yönündeydi.

Hükümetin, TIP Genel Başkanı ile diğer partililerin işence edilerek gözaltına alınması karşısında bencim kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ÖNCÜ Genel Sekreteri Umüt Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, içlerinde GENÇ ÖNCÜ Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer

örgüt yöneticilerinin de bulunduğu tutukluların, "1 Mayıs günü en doğal haklarını kullanırken gözaltına alındıklarını" belirterek şöyle dedi:

"Bu hakkımızın kullanılmasının engellenmeye çalışılması yasa dışıdır. Bu suçların soruşturulması gerekirken arkadaşlarımız üzerindeki baskının sürdürülmesinin de tüm sorumlusu, 1 Mayıs'ı engellemenin olduğu gibiyine CHP hükümetidir, Başbakan'dır."

TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker de 2 Mayıs'ta yaptığı açıklamada şöyle diyor: "1 Mayıs'ın alınması kutlanmasın talebine kararlılıkla sahip çıkarlar ve bu taleplerini demokrasinin özünü sahipsiz çıkarmak üzere arayanlar gözaltına alınmış, tutuklanmış durumdadır. TIP Genel Başkanı Sayın Behice Boran ve arkadaşları ve diğer demokratik kitle örgütü sorumluları bağımsızlık, demokrasi mücadelesine olan sarsılmaz inançlarıyla bu mücadelenin gereğini yaptıkları için gözaltındadırlar."

Ote yandan 30 Nisan günü, 1 Mayıs'ta, 1 Mayıs alanında olacaklarına ilişkin verdiği bir demeç üzerine 1 Mayıs günü öğle saatlerinde evinden gözaltına alınarak geçtiğimiz Perşembe günü serbest bırakılan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, TIP ve DİSK yöneticileriyle diğer tutukluların serbest bırakılması talebini dile getirdi.

İşçi Kültür Demetiği Genel Başkanı Yılmaz Onay ve İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu da Cuma günü yaptıkları açıklamada 1 Mayıs öncesinde ve 1 Mayıs'ta gözaltına alınanların serbest bırakılmasını istedikler. Aynı gün DİSK Yürütme görevlileri adına Nusret Aydın tarafından TIP Genel Başkanlığına gönderilen mesajda da, işçi sınıfının ve emekçi halkın mücadelesine yapılan saldırıların TIP yöneticilerinin tutuklanması noktasına ulaşmasının anlamı olduğu belirtilerek dayanışma dilekleri belirtildi. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu Başbakan Ecevit'e gönderdiği bir telgrafta 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını istedi.

Cuma günü TRT haberlerinde ise "öğrenildiğine göre 1 Mayıs günü gözaltına alınanlar arasında yirmi tane TIP üyesi vardı" balonu uçuştu. Gözaltına sayıları 600'ü aşkın Türkiye İşçi Partisi ve Genç-Öncü'lü alınmışken böyle bir yalana başvurulması ne anlama geliyordu? Gerçeklerin hasırlatı edilmeye çalışılmasının amaçları neydi? Ve neden İstanbullu'lar 1 ve 2 Mayıs gün-

leri sayıları ikiyüze yaklaşan ve üzerlerinde "Yaşamın 1 Mayıs" yazan balona tank olmuşken, bunlardan birisi de 1 Mayıs Alanı'na ulaşmışken "yalnızca iki balona rastlanmıştır" diye alenele bir "açıklama" yapıyorlardı? Bu açıklamalar da hemen-celik "ilerici" basının köşelerine oturtuluyordu?

Ote yandan iki ay önce DİSK'in kuruluş yıldönümü için İstanbul'a gelmiş bulunan Şili Halk Cephesi temsilcisi Sergio Pablette de 4 Mayıs'da verdiği demeçte şöyle dedi: "Bağımsızlık ve demokrasi için mücadele görevlerine yakından tank olduğum DİSK'li ve TIP'li arkadaşlarımızın Şili'dekine benzer baskılara maruz bırakılmasını tepki ile karşılıyor ve protesto ediyoruz."

Uluslararası Demokratik Hukukçular Demetiği Genel Merkezi de Başbakan Ecevit'e bir telgraf çekerek, "hapisanelerdeki tüm siyasi tutukluların ve sendikacıların derhal serbest bırakılmasını" talep ederken, İnsan Hakları Birliği adına Prof. Rigaux da şöyle diyor: "Ancak Şili'deki faşist diktatörlüklerde görülen çağ dışı uygulamalar Türkiye'de de görülmeye başlamıştır. Kendine demokratik diyen bir hükümetin 1 Mayıs'ın kutlanmasını yasaklaması, işçileri, ilericiyi tıpkı Şili'de olduğu gibi adalara doldurması şiddetle kınanacak bir olaydır."

Avrupa Parlamentosu sosyalist grup yöneticilerinden Hollandalı parlamenter Peter Dankert de, "tutuklanan sendika yöneticileri ve Parti liderleri serbest bırakılmadığı takdirde Türkiye 1971-73 dönemindeki ortama dönebilir" diyordu. Hollanda İşçi Partisi'nin dışişleri yetkilisi Van der Stole de, partisinin dış bürosunun, gelecek hafta Strasbourg'a gelen Ecevit'le görüşerek 1 Mayıs dolayısıyla yapılan tutuklamaların geri alınması ve siyasetimizin gözden geçirilmesi konusunda istekte bulunacaklarını belirtiyordu. Belçika'da iktidar koalisyonunda bulunan Flaman ve Valon sosyalist partileri adına yapılan açıklamada da "Türkiye'de sendikal haklara yönelik ağır saldırılar ve sendika ve siyasal parti yöneticilerinin tutuklanması şiddetle protesto" edildi."

1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması bugün Türkiye'deki tüm demokratik güçlerin en güncel ve ivedi talebidir. 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması için mücadele ve dayanışma, 1 Mayıs kazanımının korunması ve kökleştirilmesinin de bir adımı olacaktır.

gündemin başında

1 Mayıslar

Büyük sermaye, 1886 yılında Amerika'da, sekiz saatlik işgünü için direnen işçi sınıfı üzerinde baskı ve teröre başvururken ve dört işçi lderini idama gönderirken, bu talebi ezdiğini ve işçileri sindirdiğini düşünüyordu. Oysa büyük sermayenin bu hesabı gerçekleşmedi.

Burjuvazinin hesaplarının tam tersine bu olay tüm dünya işçileri için dayanışmanın, birliğin ve mücadelenin bir simgesi, bir esin, bir azim kaynağı oldu. Bugün de bu özelliğini sürdürüyor; bundan sonra da sürdürecektir.

1 Mayıs 1979'da ve öncesinde yaşanan olaylar, demokrasinin mücadelesinin bugünü için, daha da önemlisi yarını için kazanımlar kadar zengin dersleri de birlikte getirmiştir.

Herşeyden önce şu belirtilmelidir: Yoğun baskı ve teröre gerici sermaye basınının yoğun çabalarına ve kışkırtmalarına karşın demokratik hak ve özgürlükler, onları kağıt üzerinde bırakılmaya kararlı olanların ellerinde ve onların özverileriyle korunmuş, kökleştirilmiştir. Bu kökleştirme büyük sermayeye şirin görünebilmek, güvence verebilmek için demokratik hak ve özgürlüklerin ötesinde en temel insan haklarından dahi bir çarpı da habersiz görünebilen sosyal demokrasinin baskıya, teröre varan çabalarına karşın yapılmıştır. Bu yapılırken de sosyal demokrasinin demokrasiyi kendisiyle eşdeğer gösterme çabası sonuç vermemiş, Demokratik hak ve özgürlüklerin temel beğçisinin işçi sınıfı olduğu gerçeği, hiç kimsenin yadsıyamayacağı biçimde kanıtlanmıştır.

Artık Türkiye'de 1 Mayıs geleneğini işçi sınıfından köküp çıkartmaya çalışmak, bu geleneği küçümsemeye kalkışmak hiç kimsenin haddi değildir. 1 Mayıs geleneği artık daha bir kökleşmiş, işçi sınıfına ayrılmaz bağlarla bağlanmıştır. Yarının özgür 1 Mayıslarının temelleri daha sarsılmaz bir biçimde pekiştirilmiş, çelikleştirilmiştir.

Dar bir bakış açısıyla olayları o an için taşıdığı boyutlarla sınırlı olarak değerlendirmeye çabası içinde olanların, olayların gelecekteki bütün bir süreç içinde taşıdığı önem kavramak bir yana, o anki önemini bile anlayabildikleri söylenemez. Bütün bunlar birbirleriyle koparılmaz bağlarla sahiptir, bu nedenle de böylesi dar bakış açılarında sahip olanların söyledikleri ve yaptıkları niyelerine bağlı olmaksızın tutucuların ve hatta faşistlerininkiyle çakışmak zorunda kalmı. Büyük sermaye artık onların bir alışkanlık haline getirdikleri dar bakışlarını veri olarak demokrasi güçlerine karşı hesap yapmaya başlar. Bu ise nesnel olarak büyük sermayenin yedeğine çekilmekten başka bir anlam ifade etmez.

Demokratik güçler 1 Mayıs 1979'dan dersler çıkarmak zorundadır. Gündemde demokratik toplumsal muhalefetin bir an önce güçlendirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklere hep birlikte sımsıkı sarılması vardır.

Hiç kuşkusuz bu yolda temel rol bundan önce olduğu ve 1 Mayıs 1979'da kanıtlandığı gibi, bundan sonra da işçi sınıfının bağımsız politik örgütüne düşmektedir.

• neşet kocabıykoğlu

1 Mayıs tutukluları serbest bırakılmalıdır

Şili Halk Cephesi Temsilcisi Pablette:
"DİSK'Lİ VE TIP'Lİ ARKADAŞLARIMIZIN ŞİLİ'DEKİNE BENZER BASKILARA MARUZ BIRAKILMASINI PROTESTO EDİYORUZ"

Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği:
"TÜRKİYE'DEKİ TÜM SİYASİ TUTUKLULAR VE SENDİKACILAR DERHAL SERBEST BIRAKILMALIDIR"

Bütün gerici güçlerin engelleme ve sindirme girişimlerine, kimi "solcu"ların bozguncu ve teslimiyetçi çabalarına rağmen, Türkiye işçi sınıfı şanlı 1 Mayıs'lar geleneğine bir yenisini daha ekledi. İşçi ve emekçi kitlelerin, uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününü gericiliğe teslim etmeyeceği,

1 Mayıs kazanımını gözünün bebeği gibi korumakta kararlı olduğu bir kez daha sergilendi.

1 Mayıs günü İstanbul'da 1 Mayıs gösterilerini engellemek için ilan edilen sokağa çıkma yasağını protesto etmek için sokağa çıkan TIP Genel Başkanı ve Parti'nin merkez yöneticileriyle diğer partilerin işkence edilerek gözaltına alınmaları bütün yurtta ve dünyada geniş tepki ve nefret uyandırdı. 4 Mayıs günü Başbakan Ecevit'e bir telgraf gönderen TIP Genel Sekreteri Nihat Sargın şöyle diyordu:

"1 Mayıs günü polislerin silahlı, çelik coplu saldırısına uğrayan ve ağır şekilde işkence gördüklerini fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiklerimiz Genel Başkan Behice Boran ve diğer arkadaşlarımızla birlikte 4 Mayıs günü sokağa çıktığımızda, demokrasinin önüne geçilmesini engelleyen ve işkence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabiiğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiklerimiz yazılı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktadır.

"Basında yer alan beyanatınız olaylardan haberi ancak küçümseme eğiliminde olduğunuzu göstermektedir. Bu beyanatınızdan sonra da otobüslerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işkence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidip almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat hareket geçmesini zorunlu kılmaktadır.

"Başbakan olarak sorumluluğunuzu bir kez daha hatırlatırım."

TIP Genel Sekreteri'nin bu talebine karşın Cumartesi günü gelen haberler, özellikle Maltepe'de gözaltında bulunduranların yakınlarıyla görüşürülmek bir yana, içerye yiyecek, ya da sigara sokulmadığı yönündeydi.

Hükümetin, TIP Genel Başkanı ile diğer partilerinin işkence edilerek gözaltına alınması karşısında benî kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ONCU Genel Sekreteri Umıt Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, İçlerinde GENÇ ONCU Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer

örgüt yöneticilerinin de bulunduğu tutukluların, "1 Mayıs günü en doğal haklarını kullanırken gözaltına alındıklarını" belirterek şöyle dedi:

"Bu hakkımızın kullanılmasının engellenmeye çalışılması yasal karşılarında suç oluşturmaktadır. Bu suçların soruşturulması gerekirken arkadaşlarımız üzerindeki baskının sürdürülmesinin de tüm sorumlusu, 1 Mayıs'ın engellenmesini olduğu gibi yine CHP hükümetidir, Başbakan'dır."

TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker de 2 Mayıs'ta yaptığı açıklamada şöyle diyordu: "1 Mayıs'ın alınması talebine karşı çıkılarak, demokrasinin önüne geçilmesini engelleyen ve işkence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabiiğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiklerimiz yazılı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktadır.

"Basında yer alan beyanatınız olaylardan haberi ancak küçümseme eğiliminde olduğunuzu göstermektedir. Bu beyanatınızdan sonra da otobüslerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işkence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidip almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat hareket geçmesini zorunlu kılmaktadır.

"Başbakan olarak sorumluluğunuzu bir kez daha hatırlatırım."

TIP Genel Sekreteri'nin bu talebine karşın Cumartesi günü gelen haberler, özellikle Maltepe'de gözaltında bulunduranların yakınlarıyla görüşürülmek bir yana, içerye yiyecek, ya da sigara sokulmadığı yönündeydi.

Hükümetin, TIP Genel Başkanı ile diğer partilerinin işkence edilerek gözaltına alınması karşısında benî kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ONCU Genel Sekreteri Umıt Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, İçlerinde GENÇ ONCU Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer

leri sayıları ikiyüze yaklaşan ve üzerlerinde "Yaşamın 1 Mayıs'ı yazan balona tanık olmuşken, bunlardan birisi de 1 Mayıs Alanı'na ulaşmışken "yalnızca iki balona rastlanmıştır" diye alenele bir "açıklama" yapıyor. Bu açıklamalar da hemen-cik "ilerici" basının köşelerine oturtuluyordu?

Ote yandan iki ay önce DİSK'in kuruluş yıldönümü için İstanbul'a gelmiş bulunan Şili Halk Cephesi temsilcisi Sergio Pablette de 4 Mayıs'da verdiği demeçte şöyle dedi: "Bağımsızlık ve demokrasinin önüne geçilmesini engelleyen ve işkence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabiiğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiklerimiz yazılı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktadır.

"Basında yer alan beyanatınız olaylardan haberi ancak küçümseme eğiliminde olduğunuzu göstermektedir. Bu beyanatınızdan sonra da otobüslerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işkence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidip almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat hareket geçmesini zorunlu kılmaktadır.

Hükümetin, TIP Genel Başkanı ile diğer partilerinin işkence edilerek gözaltına alınması karşısında benî kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ONCU Genel Sekreteri Umıt Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, İçlerinde GENÇ ONCU Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer

gündemin başında

1 Mayıslar

Büyük sermaye, 1886 yılında Amerika'da, sekiz saatlik işgünü için direnen işçi sınıfı üzerinde baskı ve teröre başvururken ve dört işçi liderini idama gönderirken, bu talebzadlığı ve işçileri sindirdiğini düşünüyordunuz. Oysa büyük sermayenin bu hesabı gerçekleşmedi.

Burjuvazinin hesaplarının tam tersine bu olay tüm dünya işçileri için dayanışmanın, birliğin ve mücadelenin bir simgesi, bir esin, bir azim kaynağı oldu. Bugün de bu özelliğinin sürdürüyor; bundan sonra da sürdürecektir.

1 Mayıs 1979'da ve öncesi'de yaşanan olaylar, demokrasinin mücadelesinin bugünü için, daha da önemli yarıyı için kazanımlar kadar zengin dersleri de birlikte getirmiştir.

Her şeyden önce şii bellirliktir: Yoğun baskı ve teröre gerici sermaye basınının yoğun çabalarına ve işkurtmalarına karşın demokratik hak ve özgürlükler, onları kağıt üzerinde bırakmamaya kararlı olanların ellerinde ve onların özverileriyle korunmuş, kökleştirilmiştir. Bu kökleştirme büyük sermayeye şirin görünememek, güvence verebilmek için demokratik hak ve özgürlüklerin de ötesinde en temel insan haklarından dahi bir çırpıda habersiz görünebilen sosyal demokrasinin baskıya, teröre varan çabalarına karşın yapılmıştır. Bu yapılırken de sosyal demokrasinin demokrasiyi kendisiyle eşdeğer gösterme çabası sonuç vermemiş, Demokratik hak ve özgürlüklerin temel beklentisinin işçi sınıfı olduğu gerçeği, hiç kimsenin yadsıyamayacağı biçimde kanıtlanmıştır.

Artık Türkiye'de 1 Mayıs geleneğini işçi sınıfından söküüp çıkartmaya çalışmak, bu geleneği küçümsemeye kalkışmak hiç kimsenin haddi değildir. 1 Mayıs geleneği artık daha bir kökleşmiş, işçi sınıfına ayrılmaz bağlarla bağlanmıştır. Yarının özgür 1 Mayıslarının temelleridaha sarsılmaz bir biçimde pekiştirilmiş, çelikleştirilmiştir.

Dar bir bakış açısıyla olayları o an için taşıdığı boyutlarla sınırlı olarak değerlendirmeye çabası içinde olanların, olayların gelecekteki bütün bir süreç içinde taşıdığı önem kavramak bir yana, o anki önemini bile anlayabildikleri söylenemez. Bütün bunlar birbirleriyle koparılmaz bağlara sahiptir, bu nedenle de böylesi dar bakış açılarının sahip olanların söyledikleri ve yaptıkları niyetlerine bağlı olmaksızın tutucuların ve hatta faşistlerle birlikte çakışmak zorunda kalır. Büyük sermaye artık onların bir alışkanlık haline getirdikleri dar bakışlarını verit alarak demokrasi güçlerine karşı hesap yapmaya başlar. Bu ise nesnel olarak büyük sermayenin yedeğine çekilmekten başka bir anlam ifade edemez.

Demokratik güçler 1 Mayıs 1979'dan dersler çıkarmak zorundadır. Gündemde demokratik toplumsal muhalefelerin bir an önce güçlendirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklere hepbirlikte sınıksız alınması vardır.

Hiç kuşkusuz bu yolda temel rol bundan önce olduğu ve 1 Mayıs 1979'da kanıtlandığı gibi, bundansönce de işçi sınıfının bağımsız politik örgütüne düşmektedir.

• neşet kocabıykoğlu

İlerici sendikal hareketin 1 Mayıs sınavı

1 Mayıs 1979
ilerici sendikal hareketin
birliğini
perçinlemelidir

1 Mayıs 1979 Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihinde önemli ve öğretici bir gün oldu. Öncesi ve sonrasıyla da önemli başka gelişmelere yol açacak. Bu gelişmelerin ortaya çıkacağı bir alan ilerici sendikal hareket.

İlerici sendikal hareketi, DİSK ve bağlı sendikaların kendi dar politik çıkarları için işçi sınıfı aleyhine kullanmayı temel politikalarından biri haline getiren UDC sloganıca oportünistler, 1 Mayıs 1979'da da yanlış bir hesabın içine girdiler. Örgüt disiplini tanımayan ve "biz yaptık oldu" mantığıyla hareket eden ve sonunda DİSK'ten çıkarılan bir kısım sendika yöneticisi 1 Mayıs 1979'a ilişkin politikalarını tesbit ederken bir hesaba dayanıyorlardı: İlerici sendikal hareketi, DİSK'i bölmek.

Bilimsel sosyalist hareket Maden-İş ve öteki sendikaların DİSK'ten geçici olarak çıkarılmalarını doğru bulmadı. TİP Başkanlık Kurulu yayınladığı bildiriye bunu açıkça belirtti. Şimdi de bu görüş doğrultusunda bütün bilimsel sosyalist işçiler, sendika yöneticileri mücadeleye ediyorlar. Ne var ki, UDC sloganıca sendika yöneticilerinin hesapları başka. Yönetimine anti demokratik tüzük ve uygulamalarla yerleştikleri Maden-İş ve öteki birkaç sendikayı DİSK'ten kopararak ayrı bir konfederasyon kurulmasının hazırlıkları yapıyorlar. Konfederasyona bir ad önerisi de sıkıyönetim bildirirsinde var: Sağduyu Sahibi İşçi Sendikaları. Kısaça SİSK.

İzmir'de yaptıkları mitingden dolayı İçişleri Bakan'ından televizyonda teşekkür alan UDC sloganıca 1 Mayıs'ın yasaklanma-

sından çok önce, daha Mart ayında İzmir Valiliği'ne miting için başvurular. 1 Mayıs'ın kutlanması için çıkarılacak ayrılık, aynı zamanda DİSK'i bölmenin de gerekçesi olarak kullanılacaktır. DİSK yönetiminin zaafı, bazı tabansız yöneticilerin beceriksizlikleri üzerine kurulan bu hesap, bilimsel sosyalistlerin, İşçi sınıfımızın politik örgütü Türkiye İşçi Partisi'nin şaşmaz yol göstericiliğini doğru değerlendiremediği için İzmir'den döndü.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, 1 Mayıs'ın, 1 Mayıs Alanında kutlanması konusundaki kararlılığını sonuna kadar sürdürdü. Yürütme Kurulu tutuklanınca, yürütme görevini üstlenen Gıda-İş Sendikası Genel Başkanı Demirkan Tuncay, Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı Özcan Kesgeç ve Tekstil Sendikası Genel Başkanı Ridvan Budak da aynı kararlılığı gösterdiler ve gözaltına alındılar. Yürütme görevi bu kez Tekstil Sendikası Yürütme Kurulu üyesi Selahattin Uyar ve Mehmet Mıhlacı'ya verildi. TİP Kurucu üyelerinden Uyar ve

CHP il yönetim kurulu üyesi Mehmet Mıhlacı da aynı doğrultuda yayınladıkları bildiri üzerine göz altına alındılar. Yeni bir konfederasyon kurarak sendikal hareketi bölme hesapları bu kararlılığın karşısında biraz da bozuldu.

UDC Sloganı atan Maden-İş, Bank-Sen, Bay-Sen yönetimleri ta başından beri 1 Mayıs'ın kutlanmasına karşı, burjuvaziyle aynı çizgiye düştüler. DİSK'de yapılan çeşitli toplantılarda, 1 Mayıs'ın İstanbul'da ve 1 Mayıs alanında kutlanmasını sabote etmeye çalıştılar. İlerici sendikal hareketi sabote ettikleri gibi.

DİSK yönetiminde bulunanlar sırada uygulanan politika tasfiyeciliğe ve DİSK'i sosyal demokratlaştırmaya dayanıyordu. Burjuvazi Kemal Türkler yönetimini ve uzmanlarının bu dar grupçu politikasından ustaca yararlanmayı bildi. Sendikal hareketin işçi sınıfının mücadelesine yabancı yöntemler bu dönemde temel politika haline getirildi. Bilimsel sosyalistlerin

yönetimindeki sendikalar DİSK dışına atıldı. Türkiye İşçi Partisi sendika yöneticilerinin Sosyalist İşçi Sendikaları Konfederasyonu (SİSK) kuracakları yalanları yayıldı.

O zaman ilerici sendikal hareketin birliğinin DİSK içinde sağlanacağı bilimsel sosyalistler tarafından savunuldu. Şimdi de gene bilimsel sosyalistler tarafından savunuluyor. DİSK yönetiminin zaafına, hatalarına ve

UDC sloganıca oportünist sendika yöneticilerinin bölücülüğüne karşı savunuluyor.

Bilimsel sosyalistlerin bütün anti demokratik tüzük hükümlerine ve tüzük dışı uygulamalara karşı sendikalarda her gün yeni bir mevzi kazanılan ilerici sendikal hareketin birliğinin anı teminatıdır.

Bu, hiçbir yanlışın ve ihanetin engelleyemeyeceği kadar sağlam bir teminatır.

"Hertürlü övgünün üstündeki" Basının 1 Mayıs'ı

1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamaktan vazgeçtikleri için "takdirle karşılanan" sendikaların yöneticileri kendileri için hazırlanan İzmir Konak Meydanına giderken ve Mao'cu çömezler kirlara yayılırken "değerli" basın ne yapıyordu?...

Yerini arıyor, buluyor ve gene bir sıkıyönetim bildirisiyle bir gün sonra ödüllendiriliyordu: Basın o gün "her türlü övgünün üstünde" bir birlik ve bütünlük göstermişti!...

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Mustafa Yücel, 30 Nisan günü Sıkıyönetim Komutanının nazik davetine uyarak komutanlığa gidiyor ve orada "ertesi gün" basının birlik ve bütünlük içinde davranması gerektiği konusunda "hem-fikir" kalınıyordu.

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Mustafa Yücel müstesna itibalarla dönmüştü sıkıyönetim komutanının yanından. Bu duyularını gazetelere de bildirmişti.

Gericisinin "facia", "ilericisinin" ise "inatlaşma" diye nitelediği 1 Mayıs için manşetler bile hazırlanmıştı.

İstanbul sakin bir gün yaşayacaktı.

1 Mayıs sabahı, İstanbul'da 50 metre aralıklarla aranarak ve kimlik sorularak gelinen gazetelerde, gazete yöneticileri ve sorumluları, görünen manzaranın destanını yazmağa koyuldu.

Ama?... Önce Merter'den haberler geliyordu. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkan'ı Behice Bo-

EN GERİCİSİNDEN
"İLERİCİLİK" İDDİASINDA OLANINA KADAR
TÜM GÜNLÜK BASIN
1 MAYIS'A KARŞI ORTAK TUTUM ALDI

"Sakin Bir Gün" buydu!

Basının diğer ayrıntıları bir yana "ilerici" Cumhuriyet manşetini çoktan atmıştı.

"1 Mayıs törenleri olaysız geçti..."

Evet, Cumhuriyet'in ilk baskısında bu başlık vardı. Ve Cumhuriyet, saatler ilerledikçe bir vildan muhasebesi yaparak daha sonraki baskılarına şu başlığı da sıkıştırarak zorunda kaldı:

"Kinama yürüyüşü yapan Boran gözaltında..."

Ama esas başlık aşağıdaki yerini koruyordu...

İşte böyle bir şeydi "değerli" basının 1 Mayıs'ta parça-pörçük olmadan birlik ve bütünlüğünü koruması. "Her türlü övgünün üstünde" ki yer hakedilmişti!...

Öbürünler ne oldu? İş, dayıya düşüyordu, yani "sol bemo!"lere!...

Kimileri 1 Mayıs'ı Nazım'dan bulduğu solurle atmıştı.

Kimileri ise solur parça-pörçüklüğünü yazacaktı!...

1 Mayıs vartası atlatılmıştı!...

Ve daha sonra ölümsüz Nazım, bir yürek gibi dolayış şu şiirini hatırlatacaktı:

"Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla, han, hamam, apartman ve konaklarıyla, 16 sayfalı, baskı makinaları - tanklarıyla, çatal, bıçak, tabak ve bardaklarıyla,

yamak ve yarıdaklarıyla hücum kalktılar... Han, hamam, apartman ve konaklarımızla, çatal, bıçak, tabak ve bardaklarımızla yamak ve yarıdaklarımızla hücum kalktı!... Hak varsa eğer, hücumu kalkmak haklarımız!..."

Tercüman
Ülke sahipsiz değil
Cumhuriyet
Kinama yürüyüşü yapan Boran gözaltında
1 Mayıs törenleri olaysız geçti
Son Havadis
Devlet gücünü gösterdi
Kinama yürüyüşü yapan Boran gözaltında
Binlerce kişi gözaltına alındı
Sakin bir gün

UDC adına Bölücülük ve teslimiyet cephesi

Izmir
için
"kolaylaştırıcı"
önelimler

1 Mayıs 1979 Türkiye'de sol içinde de çeşitli eğilimler arasındaki ayrımların belirginleşmesini sağladı.

1 Mayıs 1979'da burjuvaziye ve gerici güçlere karşı mücadelenin temel sorunu, 1 Mayıs'ın İstanbul'da 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasıydı. Bu, daha açık bir deyişle, Türkiye işçi sınıfının 1 Mayıs kazanımının burjuvaziye ve gerici güçlere karşı desteği savunulması ve korunması, kökleştirilmesi sorunuydu. Emperyalizme ve burjuvaziye karşı mücadelede işçi sınıfına özgü uzlaşmazlığın ve kararlılığın ölçütü bu noktada ortaya çıkacaktı.

İSTANBUL DIŞINDA 1 MAYIS CEPHESİ

Sol içindeki kimi politik çizgiler, daha 1 Mayıs gösterilerinin yaklaşmasıyla birlikte, 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engellemek için girişimleri karşısında kendi kararlılıklarını açığa vurdu. 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasının yerine çeçebilecek "kutlama" biçimlerinin bazılarına içine girdiler ve bu hazırlıkların "teorik" ve "politik" savunmalarını hazırlamaya koyuldular. Bu hazırlıkların sonucu, 1 Mayıs günü İzmir'de yapılan mitinglerde ortaya çıktı. Aynı gün, İçişleri Bakanı H.F. Güneş'in sayısını övüne övüne vurguladığı, 42 ilde daha çeşitli toplantılar yapıldı.

1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanı'ndan uzaklaştırma çizgisinde, kendilerini birbirlerinden tam karşıtı sayan her türden "sol" çizgi arandı bir ortak cephe oluştu. Bu ortak cephe, maouculuğun sayısız fraksiyonlarından gözümlen Kurultuğu ve Devrimci Yol'cu kanatlarına, onlardan "UDC sloganları"na kadar geniş bir politik çizgi yelpazesini kapsıyordu.

Ne var ki bu politik çizgiler arasında "UDC sloganları"nın özel bir konumu vardı. Birincisi bu politik çizgi 1 Mayıs'ın 1976'dan bu yana yeniden kitlesel olarak kutlanmamasını burjuvaziye dayatılması kazanımının, işçi sınıfının değil, onun adına kendisinin malı olduğu iddiasındaydı. İkincisi ve daha da önemlisi, 1 Mayıs 1979'un İstanbul'da yapılmasını halinde İstanbul dışında kutlanmasını bir seçenek olarak gören ve savunan tutumun öncülüğünü "UDC sloganları" yürüttü. Daha açık bir deyişle, "İstanbul dışında 1 Mayıs" cephesinin tümüne "solculuk" adına politik icazet sağlama işlevini "UDC sloganları" yerine getirdi. Her türden sol görünümü akım, kendi mazeretlerini kendileri yaratma gereksinimi duymadan, "UDC sloganları"nın verdiği icazeti şemsiyesi altında İstanbul dışında sahneye çıktılar. KARARLILIĞI KIRMA İŞLEVİ

"UDC sloganları"nın "İstanbul dışında 1 Mayıs" tezlerinin görünürdeki başlıca gerekçesi, İstanbul'daki gösterilerin "yığınsal olmayacağı" iddiasıydı.

Herşeyden önce İstanbul'daki gösterilerin neden "yığınsal" olmayacağı? 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engellemek için girişimleri karşısında İstanbul'da işçi sınıfı evlerine çekilip sineceği için mi? Yoksa işçi sınıfının 1 Mayıs Alanı'na yürümesinin sorumluluğunu üstlenmek durumunda olan sendika ve örgütler, bu engelleme karşısında 1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanı'nda kutlama yükümlülüğünü kendisinde bulamayacağı için mi?

"UDC sloganları" öncelikli

bu ikili soruya açık bir yanıt vermek zorundadır. Burada söz konusu olan "yürekli" elbette, kabadayılık değildir, burjuvaziye karşı mücadelede işçi sınıfının kazanımlarını, burjuvazinin lütfuyla değil, burjuvaziye rağmen kazanmak ve korumak için gerekli olan uzlaşmaz mücadeleyi anlatıyordu.

Ve daha da önemlisi, sınıf mücadelesinin ve 1 Mayıs'ların "yığınsallığı", daha çok işçinin ve emekçinin 1 Mayıs alanlarında birleşme kararını, kendi başına vermesiyle değil, onların örgütlerinin işçi ve emekçilerin bu mücadelede yığınsal katılımının öncülüğünü yapabilesiyle sağlanır ve ölçülür.

Oysa "UDC sloganları", birakınız işçi ve emekçi kitlelerde 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanması kararlılığın yükseltmeyi, bu konuda kendilerinin en küçük bir kararlılık taşımadığını daha ilk günden herkese ve burjuvaziye ilan etmişlerdir. "UDC sloganları", bir yandan demokratik kitle örgütleri toplantılarında 1 Mayıs Alanı'nda düzenlenecek gösterilere katılacaklarını söylerken, aynı anda İzmir'deki toplantılar için miting alanı tutup bilet kuyruğuna girmekten çekinmemişlerdir. Böylece bu politik çizgi, filen, 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanması kararlılığını ve 1 Mayıs'ın yığınsallığını kırma işlevini burjuvazi adına üstlenmiştir. "UDC sloganları"nın, 1 Mayıs'ın İstanbul dışına götürülmesini, "yığınsal olmayacağı" gerekçesiyle savunmaları, kendi direncizliklerini işçi sınıfının üzerine yıkarak gizleme çabasından başka birşey değildi.

FAYDACILIK VE BURJUVAZİYE BAĞLILIK

"UDC sloganlarının", 1 Mayıs 1979'un mümkün olabileceği her yerde, ama mutlaka İstanbul dışında kutlanmasında kararlılığını arkasında genelinde şu mantık yatmaktadır: 1 Mayıs'ı gericiğin tüm engellemelerini göğüsleme pahasına ama sınıf mücadelesinin bir alanı olarak kutlamak yerine; sınıf mücadelesinin dışında ama görünüşte mümkün olduğunca kalabalık ve göze selesen gösterilerle kutlamak.

Bu mantığın iki temel yönü vardır.

Birincisi, "UDC sloganları"nın, gençlik örgütlenmesinden eylem birliğine, genel grevden 1 Mayıs gösterilerine kadar, sınıf mücadelesinin bütün yığınsal araçlarına, faydacı, makyavelist yaklaşımıdır. "UDC sloganları"nın temsil ettiği çizgi, sınıf mücadelesinin bütün bu araçlarını, kendisine sadece bir görünüm ve rebilmek için bir "yatırım" konusu, bir reklam panosu olarak görmüş ve kullanmaya çalışmıştır. Ve böylece burjuvazinin eline, işçi sınıfının bu silahlarını

ya karılmak ya da yozlaştırarak geri teptirmek için koz üstüne koymaktan başka sonuç elde edememiştir. "UDC sloganları"nın 1 Mayıs günü İzmir'deki toplantılarının, hükümetin ve akıyönetimin "takdir" ve "teşekkür"ü ile taltif edilecek kadar, bir "özellikli" demokrasi" kanıtına dönüşmesine şaşırmamalıdır.

İkincisi ve asıl önemlisi, "UDC sloganları", politikalarını, hiçbir zaman burjuvaziden bağımsız olarak ve ona rağmen değil, her zaman burjuvazinin açık tuttuğu olanakları gözeterek ve onun da rıza gösterebileceği biçimde çizmişlerdir. Daha da somut olarak bu çizgi, sürekli olarak bir "CHP şemsiyesi"nin "emniyetli" gölgesi altında boy atma çabasından olmuştur. Böylece, ister bilerek, ister bilmeden olsun, son çözümlemeye, burjuvazinin yap dediğini yapan, yapma dediğini yapmayan bir konuma düşmüştür. Gericiğe karşı değil ama, sola karşı "güçlü" görünüm kazanabilmek için her yolu mübah sayan ilkesizlik, burjuvazinin "UDC sloganları"na dilediği gibi yön veribilesinin direksiyonu işlevini görmüştür.

"UDC sloganları"nın 1 Mayıs 1979 politikası da, işçi sınıfının "1 Mayıs" kazanımını onun yaşamsal olan direnme noktasından, burjuvazinin dilediği yönde geri çekilmek olmuştur.

Birincisi "UDC sloganları", 1 Mayıs 1979'un, burjuvazinin 1 Mayıs'ı yasaklama girişimlerini etkisiz hale getirmek haline dönüşen temel hedefini çarpıtarak, "nerede olursa olsun 1 Mayıs'ı kutlamak" gibi sahte bir hedefi öne çıkarılması çalışmışlardır. İkincisi yine "UDC sloganları", burjuvazinin önüne hale serdiği sözümlere "yığınsal 1 Mayıs" olanaklarını, sırf sola karşı bir "gövde gösterisi" yapabilmek için kabullenmişlerdir.

"UDC sloganları", böylece, 1 Mayıs'ı artkütünlüyle yok sayamayan burjuvazinin, ez azından, 1 Mayıs'ı bir "mücadele" günü olmaktan çıkararak bir "resmi geçit" günü haline indirme çabasının oyuncusu haline gelmiştir.

"UDC sloganları"nın temsil ettiği politik çizginin, son yıllardaki geçmişi her kritik dönemde burjuvazinin istediğini yapmasını örnekleriyle doludur.

"UDC sloganları", yine CHP'nin şemsiyesi altına girebilme hesabıyla, DISK içinde 1975'den sonra kendi önelerine serilen halının yolunu izlemişler ve sonunda ilericilik sendikal hareketle örülen tasfiyecilikte ağıda bir ilim haline dönüşmüşlerdir.

Aynı "UDC sloganları", yine sadece CHP ve reformist sendikalar içindeki direk temaslarının imdadına yeteceğine güvenerek, Eylül 1976'da, DGM'lere karşı, işçi sınıfının mücadelesini en düşük düzeyde gösteren ve işçi sınıfını burjuvazinin saldırılarında savunmasız bi-

1 MAYIS GELENEĞİNİ SULANDIRMA MİTINGİ

Kimi örgütlerin çarşaf çarşaf ilanlar vererek çağrısını yaptıkları çeşitli burjuva gazetelerinin de gönüllü olarak çağrısını tekrarladıkları İzmir mitingi yapıldı.

Uzun süre işçi ve emekçilerin 1 Mayıs'ı İstanbul'da "1 Mayıs" alanında kutlamalarını engellemek üzere "caydırıcı" bir etmen olarak kullanılan, işçi sınıfının birlik ve dayanışmasını engellemek için büyük burjuvazi tarafından tam bir destek sağlanan bu mitinge yalnızca yirmibine yakın kişi katıldı.

Düzenleyicilerine "teşekkürler" yağdırılan ve "sağduyu sahibi" ilan edilen bu mitingün "görmek" bir biçimde etkinliğini yaymak görevi de gene burjuva gazetelerine düştü. Milliyet gazetesi mitinge seksen bin kişinin katıldığını ilan etti. Bu rakama en çok şaşırılan da mitingün düzenleyicileri olmalı.

Büyük sermayenin çok yalıtıldırısına uğrayan 1 Mayıs geleneğini korumayı bir yana bırakan İzmir Mitingi düzenleyicileri görünümü kurtarma peşindeydiler. İzmir Konak meydanına "1 Mayıs Alanı" adını yakaştıran miting düzenleyicileri artık kökleşmiş olan bir geleneği ve bu geleneğin İstanbul'daki simgesini unutturmaya ve sulandırmaya çalışıyorlardı.

rakan taktiklerin savunuculuğuna yapmışlardır.

"UDC sloganları", güçlü olanı yarıtmı yaparak kendi gücünü çok gösterme gibi bir hesapla, 1977 seçimlerinde CHP'yi umut gibi sunma kampanyasına aracı olmuşlardır.

Aynı çizgi, işçi sınıfında bir CHP iktidarı umudunu ayakta tutmanın semeresini göreceği hesabıyla, onbini aşkın metalurji işçisini, MESS'e karşı zamanlaştırmak ve caydırıcı gücü hesaplamamış bir greve davet etmekten çekinmemişler. Daha sonra bu tutumların yanlışlığı görünüşte teslim edilmiştir ama, bu "hataların" nereden kaynaklandığı ve giderilmesinin nereden geçtiğine ilişkin hiçbir değerlendirme yapılmamıştır.

"UDC sloganları", salt kendilerinde olmayan bir kitleselliği varmış gibi göstermek açısından kavradıkları antifaşist ve antiemperyalist birlik sorununu da, yoksa sürmekten öteye geçememişlerdir. "Ulusal Demokratik Cephe" kavramı, bir yandan bu politik çizginin CHP'ye sunduğu davetiye'nin zarfı işlevini görürken, diğer yandan da en geniş demokratik güçleri dışlamasını bir araç olmuştur.

İşçi sınıfı hareketinde temel olan, hiç "hata" yapılmaması değildir ama, hataların birbirini tekrarlarmaması ve sistemli hatalara dönüşmemesidir. Diğer bir deyişle bir politikanın "süreklilik" üzerine dayandırılması mümkün değildir. Sürekli hatalar üzerine dayandırılan bir politika eninde sonunda dizginleri burjuvaziye kaptırmaya mahkumdur. Ve nihayet "hataların", bırakız azalmayı, tam teslimiyet aşamasına varması kaçınılmazdır. İşte 1 Mayıs 1979 "UDC sloganları" için böyle bir aşamayı simgelemektedir.

PROVOKASYON EDEBİYATI YA DA TESLİMİYET

Ustelik bu politik çizginin 1 Mayıs politikası, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması kararlılığının "provokasyon" olarak nitelendirilmesine dayandırılmaktadır. Bu sistemli, "hatalar" zincirinin, karşıt ama eşit değerdeki uçlara savrulmaya sonuçlanmasının bir kantidür. Bir süredir

Türkiye'de bir "devrimci durum"un varlığı tezini tekrarlama "barikatlar çıkma" çağrısını an meselesi sayan, "savaş komiteleri" için davet yapanlar, işçi sınıfının 1 Mayıs mevziinin korunması için mücadeleye "provokasyon" diyerek karşı çıkmışlardır. Böylece, sadece işçi sınıfının kazanımlarını savunma görevinden kaçmakla kalmamışlar, daha, 1 Mayıs günü işçi ve emekçilerin evlerine kapanıp korkuyla beklemeleri için açılan kampanyaya, "sakin sokağa çıkmayın kırın olacak" korkutmacasıyla katılmışlardır.

1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasının bir "kırm"ı yol açacağına iddia edilecek için, Türkiye'de sınıfsal ve politik güçlerin bugünkü konumu hakkında hiçbir şey bilmemek ya da bu durumun en basit bir çözümlemesini yapamamak gerekir. İşçi sınıfının kavradıkları antifaşist ve antiemperyalist birlik sorununu da, yoksa sürmekten öteye geçememişlerdir. "Ulusal Demokratik Cephe" kavramı, bir yandan bu politik çizginin CHP'ye sunduğu davetiye'nin zarfı işlevini görürken, diğer yandan da en geniş demokratik güçleri dışlamasını bir araç olmuştur.

İşçi sınıfı hareketinde temel olan, hiç "hata" yapılmaması değildir ama, hataların birbirini tekrarlarmaması ve sistemli hatalara dönüşmemesidir. Diğer bir deyişle bir politikanın "süreklilik" üzerine dayandırılması mümkün değildir. Sürekli hatalar üzerine dayandırılan bir politika eninde sonunda dizginleri burjuvaziye kaptırmaya mahkumdur. Ve nihayet "hataların", bırakız azalmayı, tam teslimiyet aşamasına varması kaçınılmazdır. İşte 1 Mayıs 1979 "UDC sloganları" için böyle bir aşamayı simgelemektedir.

Ustelik bu politik çizginin 1 Mayıs politikası, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması kararlılığının "provokasyon" olarak nitelendirilmesine dayandırılmaktadır. Bu sistemli, "hatalar" zincirinin, karşıt ama eşit değerdeki uçlara savrulmaya sonuçlanmasının bir kantidür. Bir süredir

NOT...

ABD'nin Türkiye'ye müdahale planı 2

Mart-79 Kış tatbikatı: Türkiye Ortadoğu'da ne yapacak

Emperyalist haramilerin Türkiye'ye müdahale planını gözden geçirmişe bu hafta da devam edelim. Ve bu arada, geçen haftaki yazımızda atını çizdiğimiz Federal Almanya acağı Saksonya Maliye Bakanı ve muhalefete mensup bir milletvekili olan Dr. Kiep'in Başbakan Bülent Ecevit ile Ankara'da 5 Nisan günü görüşmesinden sonra söylediği sözleri bir kez daha hatırlayalım. Ne demişti Dr. Kiep:

" - Federal Almanya hükümeti Türkiye'ye yardımcı bir parti politikası olarak değil, bir ulusal politika olarak görüyor..."

Şimdi Guadeloupe'a geçebiliriz.

Emperyalist dördlünün Guadeloupe adasında vardıkları karar şöylece özetlemek mümkündür:

" - Türkiye'ye yapılacak savunma yardımı ABD üleneyecek ve bu yoldaki politikayı o sürdürecektir. Ekonomik yardım Avrupa kanadı üstlenecek, görüşmeler de Federal Almanya sürdürecektir..."

Ama neyin, nelerin karşılığında?

Türkiye'den neler istenecek, nelerin karşılığında ona "bir şeyler" verilecektir?

Guadeloupe'un Türkiye ile ilgili bölümünde, İran'daki olayların sonasında Ortadoğu bölgesindeki denge ele alınmış ve işin vahameti görülmüştü. Aleyhte gelişen dengeyi, görünürde birbirini tamamlayan iki ana politika da kontrol altına almak mümkündür. Bölgeyi yarım ay şeklinde ölkönce kelepçelemek...

Haritadaki şekliyle de şöyle oluyor: Türkiye-İsrail-Mısır-Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri ve Pakistan... Bölgesine bir yarım ayın içinde de, bazı ayrıntılı akımları mümkün olduğunca kontrol altına almağa çalışarak bir bütün olarak bölgede antiemperyalist gelişmeyi zayıflatmak.

Bölgeyi bir yarım ay şeklinde kuşatan bu emperyalist kelepçede, Türkiye'nin konumunun çok önem taşıdığı açıktır.

Çünkü Türkiye, bir yanda Sovyetler Birliği'ne komşu idi, bir yandan da elden çıkan ancak gene de kazanılmasına çalışılan İran'ın ve öteden beri emperyalist kanca atılmağa çalışılan fakat henüz tutturulamayan Irak ve Suriye'nin komşusu bulunuyordu...

Türkiye'nin iki yanına da katı ve sert duvarlar çekilmez, Sovyetler Birliği ve komşu Arap ülkeleriyle ilişkilerinin emperyalist bir statüye kesinlikle bağlanması hedef alınıyordu.

Şimdi burada bir soru geliyor aklı. Başta Amerika, emperyalistler, Türkiye'nin bugüne kadar, istedikleri duruma yakın konumlanı sürdürdüğünü bilmiyorlar mıydı da, bunu Guadeloupe'ta bir kez daha iletiyorlardı Türkiye'den?...

İşin püf noktası buydu. Evet, Türkiye bugüne kadar NATO olsun, ikili anlaşmalar olsun, CENTO olsun, AET ve benzeri bağlar içinde

kendisinden isteneni yapmıştı... Bundan sonra da yapacağı çeşitli temas ve görüşmeler sırasında sözlü olarak kendilerine defalarca bildirmişti.

Ama sözlü olarak taahhüt etmek "batullara" yetmiyordu bu kez... Türkiye'nin emperyalizme teslimiyeti bu kez, açıkça, dünya kamuoyu önünde deklare edilmeliydi, resmen taahhüt edilmeliydi!..

Türkiye'den açıkça taahhüt istenene neydi?

- Sovyetler Birliği'ne duvar! Kontrol dışı Arap ülkelerine karşı tarafsızlık!..

Bu ne demektir? Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle ilişkileri kökten kesmek, öte yandan "tarafsızlık" statüsünde İsrail'e destek olmak! Sorun bu kadar basit!..

Sovyetler Birliği ile ilişkilerin kökten kesilmesi için gerekli ve yeterli propaganda rüzgarını estirmek emperyalistler için sorun değildi. Dışta "Gittikçe büyüyen Sovyet tehdidi" edebiyatına hız vermek, içte de ne yapıp, ne etmediği hiç de meşuk olmayan "TKP" düğmesine basmak!..

İkisi de zahiri işi boş, ama alevi büyük olacağı varsayılan rampaları ateşlemeğe dayanıyordu...

Peki ya Arap ülkelerine karşı "tarafsızlık" nasıl yürütüle konacaktı? Bunun gerekçeleri ne olacaktı? İşte o zaman da "Kürt sorunu" imda da yetişecekti!.. Komşu Arap ülkeleriyle "iyi ilişkiler" sevdesine, "ülkenin milliyetle bölünmezliği"ni tehlikeye atmanın anlamı ne olacaktı?

Sovyetler Birliği'ne çekilecek duvarın belli başlı pratik önemi şuydu "batullar" için: İran'daki Sovyetler Birliği'nin nükleer deneylerinin izlendiği üslerin Türkiye'ye getirilmesi,

Türkiye'deki üslerin geliştirilmesi,

Federal Almanya'nın Cruise ve Persing füzelerinin Türkiye'ye yerleştirilmesiyle birlikte Sovyetler'in Türkiye sınırına askeri yığınak yapmalarının sağlanması, Federal Almanya'nın Sovyetlere karşı silah ve asker yığınak gldirinin azaltılması, (Dr. Kiep'in sözlerini hatırlayalım)

Böylece Salt II silah sınırlandırma anlaşmasında ABD'nin avantajlı kılınması...

Komşu Arap ülkelerine karşı "tarafsız" kalınmasının pratik yararları da şuydu emperyalistler için:

İsrail'e dolaylı-dolaysız

destek sağlanması,

Bölgeyi kontrol eden yarımayan sağlamca pekiştirilmesi.

Hayati çıkarlar söz konusu olduğunda Türkiye'nin doğrudan saldıran üssü olarak elde tutulması...

Bunlardan sonra, Guadeloupe'ta, Türkiye'den, Niçin bu taahhüdü açıkça "kamuoyu önünde" yapması gerektiğinin istenmesine karar verildiğine gelelim.

Senaryonun son ve can alıcı bölümüne geldik demektir.

"Batılı" büyükler için o zaman Türkiye'nin doğusunda öteden beri oluşan ve de bir yanıyla oluşturulan sıcak sorunu patlatmanın zamanı gelmiş olacaktır.

Beklenen saat de bu olacaktır. "Hayati çıkarlar için doğrudan müdahale hakkı"nın doğması için bundan güzel neden mi vardır? Ama "batılılar"ımız, işin "hukuki" yanını ihmal etmemişlerdir.

Türkiye'ye doğrudan müdahale etmelerinin gerekçesini, daha önceden Türkiye'nin dünya kamuoyu önünde verdiği bir taahhüde dayandırmaları gerekecektir!..

O ne olacaktır ve ne söyleyecektir?

" - Ülke ve ulus varlığı Sovyet tehdidi altında bulunan Türkiye'nin, üstelik gene Sovyet parmağı olduğu kuşku götürmeyen doğu ve güneydoğudaki hareketten korunması..."

Türkiye'nin güney doğusundaki "sıcak üçgen", hem de ikili sıcak bir müdahale hakkını çağıracaktı... Ve Amerika, hem Türkiye'nin "hayati çıkarlarını" hem de Türkiye'nin güney doğusunda uzanan kendi "hayati çıkarlarını" korumak üzere fiilen müdahale olanağı yakalaya-caktı!..

Emperyalist hesaplar böylesine incelikli planlara dayanıyordu. ABD için Türkiye'nin güneydoğusunda oluşan "sıcak üçgen" in, Türkiye'ye müdahale için bir yanıyla taktik, ortadoğuya müdahale için de stratejik değer vardı. Bazı ayrıntılı akımları kendi kontrolü altında bulundurma ve kontrolü altına geçirmek yönündeki kıs ve uzun vadeli hesapları "sıcak üçgen" de buluşabilirler. Buluştuğu oranda da, ortadoğuda kendi aleyhine dönen dengeyi en azından dizginleyebilmek mümkün olabirdi!..

Evet, iş, Ecevit iktidarının bu gel'melerine yol açacak açık taahhüdüne gelip dayanıyordu.

Bu noktada şu sorular akla gelebilir: Niçin Guadeloupe'da kararlaşdırılan "açık taahhüt" istemi Bülent Ecevit'e yöneltiliyordu.

"Batılılar" Türkiye'de bu

taahhüdü kolayca deklare ettirebilecekleri diğer hükümet formülleri varken, niçin bunu Ecevit'e kabul ettirmekte ısrar gösteriyorlar ve "IMF-İvdi yardım" kıskacında hükümeti kıvrandırıyorlardı?..

AP'sinin, MHP'sinin, MSP'sinin dünden razı, hazır ve tesicilli buldukları böyle bir taahhüde, binbir madrabazlıkla borsada "sol" işlemi görürdüren CHP'nin "evet" mühür basması "Sağıyla-soluyla" Türkiye'nin "Ban Amerika"nın kuyruklu yıldızının" demesi anlamına gelecekti!..

CHP ve onun Genel Başkanı ise bugüne kadar, söz konusu taahhüdü kamuoyu önünde açıkça deklare etmek yerine "zımnen" kabule yanaşmıştı. 16 aylık iktidar dönemi mevcut kabullerin üzerine özellikle son dönemde zımnen kabulü pekiştirilmesiyle geçmişti!..

Bülent Ecevit'in ve onun "umut" yumağı CHP'nin açık bir taahhütten kaçınması, emperyalizmin ve onun Türkiye ekonomisini beklettiği çoban köpeği büyük sermayenin kendisine duyduğu güveni hep tereddütlü bir çizgide tutuyordu. Gerçi CHP ayrıntılı iktidar, emperyalizmin, yerli işbirlikçilerinin her dediğini perende atarak yapıyordu ama açık taahhüdün, iç siyasal ortamda kendi varlığında yaratacağı tahribatı da hesaplamazlık edemiyordu!..

Adeta içgüdüsel bir savunmayı andıran bu çekiliş, zaman içinde yapacağı tahribatı zaten yapıyordu ama bunu CHP'nin görmesine sınıfsal konumu elverişli değildi!..

Türkiye'de bir şeylerin sümküklü böceğinin üzerine zut döküldüğünde eridiği gibi erimeğe yüzüttüğü bir gerçek!..

İşte AP, MHP ve MSP'nin meydanlara çıkıp "umut biziz" demeleri bu olgunun işaretleriyle başladı.

CHP, başkentte dış yardım geleceğini sayıklaya durdu.

CHP, halkın hayat pahalılığını ve zamları anlayışla karşıladığını anlata durdu.

CHP, Ankara'da oturduğu yerde "sağa da-sola da" kaşlarını çatı durdu!..

Demirel'ler, Türkeş'ler, Erbakan'lar, meydanlarda fing atıyorlardı. Hem de, utanmanın merkez kaçından aldıkları "İvdi yardım" gücüyle birinci ve ikinci MC dönemlerini övüyorlardı!..

Dış yardım bekleyen CHP, geciken taahhüdün karşı tepkisini ciddi bir şekilde 6'lar bildirisiyle gördü. 6'lar henüz yatıştırılmıştı ki, CHP bu kez kendi içinde 3 milletvekillik bir kopma ile karıştı. CHP'ye sorulduğunda, bunlar bir takım iç sorunlar ve bazı "borç" meseleleriydi!.. Oysa önümüzdeki günler, CHP mi-

yopluğunun göremeyeceği kadar yeni sürprizlere gebeydi!.. Ve 1977 seçimlerine kadar kendisine omuz veren yığınlara ihanetten başka karşılık vermeyen CHP'nin ve ağırlığını oluşturduğu iktidardan hazin sonu hazırlanıyordu sermaye masalarında.

6'lar bildirisinin özü ve Sana-yi ve Teknoloji Bakanı Orhan Alp'in rekor düzeydeki 17,5 saatlik Bakanlar Kurulu toplantısında sahibinin sesi uyanınca söyledikleri açıktı:

" - Sosyalist ülkelerle ilişkilerimiz, İslam, Arap ülkeleriyle yakın işbirliklerimiz!.. Bunlar boş şeylerdi ve Türkiye'ye ne yaptığını, ne yapacağını iyi bilmiyorduk! İşte Amerika açmış kucaklarını bekliyorduk!.."

Evet Amerika bekliyor. Bu yazı kaleme alındığı tarihlerde Washington'da bulunan ve bugünlerde Türkiye'ye dönmemeleri beklenen Kontenjan Metin Tokar'ın ve AP'li diplomatı Kamran İnan'ın kendilerine sundukları en son Türkiye raporunu gözden geçirirken bekliyor!..

Tezgaah örülmektedir:

- Artan Sovyet tehdidi!

- Bölünme

- Kimilerinin, burjuvazinin eldivenine sığan ve yeri yarası geldiğinde "takdirle karşılanan" fizibilitesi!..

İşte, emperyalizmin ve temkelci büyük burjuvazinin Türkiye'nin damarlarına zerkettiği afyonun belli başlı unsurları!..

Burjuva propaganda makinelerinin diğillerini döndüren bu unsurlara her zamankinden daha çok dikkat etmek gerek!.. Oyun ve tezgahları alabilirdiğine dağıtmak gerek.

İran'da yediği zapaına bölgede köpek balığı gibi dolmaya başlayan emperyalizm, Türkiye'de de yiyeceği darbenin, onu kaçınlmaz sonuna biraz daha yaklaştıracaklarının bilincinde!..

Emperyalist-kapitalist sistemin Türkiye'de uğrayacağı bozunun, onun 20. yüzyıldan çivisinin kopmasını hızlandıracak en önemli gelişmelerden biri olacağını bugünden söyleyebiliriz. Ulusal kuruluşu savaşının mirasçısı Türkiye burjuvazisi elyile dünyaya bağımlılığın, teslimiyetçiliğinin en çirkin örneklerini vermek durumuna düşmüşse, Türkiye'yi bu karalıktan kurtaracak olan güç dünyayı değiştiren yaratıcı güçtür: işçi sınıfının ve onun öncülüğündeki tüm emekçilerin birleşik gücü!..

Tüm antiemperyalist, anti-faşist güçler saflara. Birleşik gücün bayrağını yüceltmek için haydi!..

1 MAYIS 1980 DE 1 MAYIS

1 Mayıs'ın İstanbul'da 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engellemeye yönelik girişimler, 1 Mayıs günü yaklaşık 40 DİSK ve bağlı sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve TİP örgütleri üzerindeki baskıların yoğunlaşması biçimini aldı. DİSK Genel Merkezi ve çok sayıda TİP ilçe lokali de aralarında olmak üzere yüzlerce kuruluş binasında aramalar ve bunu izleyen gözaltına almalar birbirini izledi. DİSK Genel Merkezi'nde yapılan aramadan sonra Genel Başkan Abdullah Baştürk ve dört Yürütme Kurulu üyesi gözaltına alındılar. Yine yapılan aramalar sonucunda GENÇ ÖNCÜ'nün bütün şubelerinin lokalleri mühürlenmişti.

DİSK Genel Başkanı ve arkadaşlarının gözaltına alınmasından sonra görevi devralan Sosyal-İş Genel Başkanı ve TİP Merkez Yönetim Kurulu üyesi Özcan Kesgeç, Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıdvan Budak ve Gıda İş Genel Başkanı Demirhan Tuncay DİSK Yürütme Kurulu adına bir açıklama yaparak 1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlama kararlarının geçerliliğini sürdürdüğünü belirttiler. Ve kısa bir süre sonra gözaltına alındılar. Ertesi gün ise yine DİSK yürütme görevlileri olarak açıklama yapan Tekstil Sendikası Genel Başkan vekili Selahattin Uyar ve Gıda-İş Genel Sekreteri ve CHP İstanbul İl yöneticisi Mehmet Mıhlacı da gözaltına alındılar.

Bu arada 29 Nisan günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 30 Nisan günü saat 24'te başlamak üzere 29 saatlik bir sokağa çıkma yasağı ilan ediyordu, şehrin giriş çıkışları tutulmuştu, birbirini izleyen arama ve kontroller sürdürülüyordu. Aramalar sırasında aralarında çok sayıda TİP'linin de bulunduğu yüzlerce yurttaş gözaltına alındı.

1 Mayıs günü İstanbul'un, başta 1 Mayıs Alanı olmak üzere bütün alanları, kavşakları, yolları tanklarla, kum torbalarıyla, dikenli tellerle kesilmiş, hatke uçaksavar toplarıyla donatılmıştı. Kısacası İstanbul'da bir savaş tabiatı görünümü vardı. Ve işte bu görünüme bel bağlayan gerici basın haykırıyordu: "Huzur namulun ucunda!"

1 Mayıs günü saat 10 sıralarında TİP Genel Başkanı Behice Boran, yanında Başkanlık Kurulu üyeleri Can Açıkgoz ve Yavuz Ünal ile MYK üyeleri Dinçer Doğu, Orhan Silier ve Selim Mahmutoglu ve 400'e yakın partili olmak üzere Merter'de DİSK Genel Merkez'ine doğru yürüyordu. DİSK Genel Merkezi'nin önünde Boran 1 Mayıs'ı kutladı: YAŞASIN 1 MAYIS!

Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütün şehitlerinin ve 1 Mayıs 1977 şehitlerinin anısına saygı durumunda bulunmak üzere yumruklar havaya kalktı. Bu sırada topluluk bir askeri birlik tarafından durduruldu. Bunun hemen ardından gelen polis tarafından arama "gerekçesiyle" yere çöktürüldü. Polislin başlat-

tığı çelik coplu, dipçikli, tekmeli saldırısı ile topluluk yere yatırıldı ve polislin topluluğun üzerinde tepindiği görüldü. Yerde yatanların arasına ve havaya ateş açıldı. Bu arada gazetecilerin ve fotoğrafçıların da üzerine saldırıldığı, makinalarından filmle- rin alındığı görülmüştü.

Polisin bu saldırısı çevredeki evlerden yoğun bir protestoyla karşılandı. Buna da tahammül yoktu. Evlere saldırıldı. Hem topluluk hem de çevre evlerde oturanlar üzerinde, Başbakan'ın bir Demirel edasıyla "münferit" diye nitelendirdiği terör ve işkence 20 dakika kadar sürdürüldü. İşkence sonrasında topluluk sürüklenerek polis arabalarına dolduruldu ve arabalarda da dayak devam ediyordu.

Bu arada TİP Genel Başkanı Boran'ın polis tarafından zorla ve tartaklanarak evine götürülmek istendiği görüldü. Boran, "arkadaşlarıyla birlikte olacağı" konusunda kararlılıkla diretiyordu. Polislin çabaları "fayda ver-

memişti" ve Boran'ı arkadaşlarından koparamadılar.

Aynı sıralarda Şişli (Pangaltı) ve Kartal'da çok sayıda GENÇ ÖNCÜ üyesi, sokağa çıkma yasağına rağmen, yine "Anaya-

sa'nın emanet edildiği yurttaşlar" olarak sokağa çıkıyorlar ve işkenceyle karşılaşıyorlar.

1 Mayıs 1979'u hedef alan bütün bu baskı, sindirme, karalama ve çarpıtma girişimleri

sonuç vermeyecektir, vermeyeceği görülmüştür.

1 Mayıs 1979 işçi sınıfımızın şanlı 1 Mayıs'lar geleneğinin kimsenin söylemeyeceği bir biçimde yazılmıştır.

TİP Merkez Yönetim Kurulu:

Yaşasın 1 Mayıs

İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü, 1 Mayıs'ı, 1 Mayıs'ımızı, tam bir kararlılıkla ve yüreğimiz heyecanla dolu olarak kutluyoruz.

Biliyoruz ki bugün bütün dünyada 700 milyon işçi aynı birlik, dostluk, ve dayanışma bilinç ve duygusunun sahibidir. Yüz milyonların yüreği, barış, kardeşlik ve özgürlük için çarpmaktadır.

Sömürsüz bir dünya için, işçi ve emekçilerin düşmanı faşizm ve her türlü gericiğe karşı amansız bir mücadele için, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin mücadelesi azmi bugün en yüksek düzeyde ifade edilmiştir.

İşçi ve emekçilerin demokratik hak ve özgürlüklerinin büyük sermayenin kanlı terörü ile ellerinden alınmaya çalışıldığı ülkelerden, işçi sınıfının iktidarda olduğu sosyalist ülkelere kadar her yerde, dünyanın dört bir yanında ve Türkiye'de bugün aynı birlik, dayanışma ve mücadele duyguları paylaşıyor. Yaşamın, çıkarların ve mücadelenin ortak olduğu temeline dayanan sarsılmaz kardeşlik bağları ile bir araya geliyor. Bu bize, işçi sınıfına özgüdür ve bizi yenilmez yapan da budur.

1 Mayıs'ımız Dünya işçi sınıfının verdiği zorlu mücadelelerden sonra nice şehitten, nice çileden sonra kazandı. Bütün ekonomik ve demokratik haklarının bir simgesidir. Ve aynı zamanda daha ileri hak ve hedefler için, sosyalizm için mücadele kararlılığının da şanlı bir göstergesidir.

1 Mayıs'ın anlamını yalnız biz işçiler, emekçiler bilmiyoruz; gerici, sömürücü güçlerde biliyor.

Tarihte ve bugün 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi, saldırıya uğraması ya da yasaklanması, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik haklarına göz dikilmesi her yerde 1 Mayıs'ımıza el uzatması bir rüslantı değildir. 1 Mayıs'a yöneltilen baskı ve engellemeler gücümüzün büyüklüğünün, gerici ve sömürücü güçlerin korkularının bir göstergesidir.

Ne varki en ağır baskılara karşın bütün dünya da 1 Mayıs'ların anlamına uygun bir biçimde kutlanmasın için ısrarlı ve kararlı bir mücadele sürdürülmüştür.

Türkiye işçi sınıfı tarihi de şanlı 1 Mayıs'larla doludur. Bütün demokratik ve ekonomik kazanımlar gibi doğrudan doğruya 1 Mayıs'ı kutlama özgürlüğü de yıllarca süren baskı ve yasaklamalardan sonra yine işçi sınıfının ve tüm emekçilerin zorlu mücadelesiyle elde edilmiştir. Daha iki yıl önce 36 şehit verilerek kutlanan 1 Mayıs, bizim için, işçi sınıfı için artık çok daha anlamlıdır.

İşçi sınıfının grev çadırlarında ki direnişinin, her türlü baskı ve tehditte göğüs gererek yürüttüğü emek kavgasının, çığ gibi büyüyen işsizliğe karşı verdiği iş kav-

gasının vazeçilmesi bir simgesi, ayrılmaz bir parçasıdır.

İşçi sınıfımız şoven milliyetçiliğin işçi ve emekçileri bölmeye, "birlik" adına onları ayrı düşürmeye yönelik olduğunu bilmektedir. İşçi sınıfımız ırkçı, şoven baskıların var olduğu, insan haklarına yasaklama konuluğu bir toplulda hiç kimsenin özgür olamayacağını bilmektedir. İşçi sınıfımız yurtseverlikle proleter enternasyonalizminin bölünmez bir bütün olduğuna, burjuvazinin işbirlikçi politikasının yurdun çıkarlarına taban tabana ters düştüğünü bilmektedir.

İşçi ve emekçi kitlelerinin demokratik özlüm ve taleplerine sahip çıkar görünerek, bugünkü konumuna gelen Ecevit iktidarı, emperyalist mihraklara ve faşist odaklara verdiği bunca ödünden sonra insan hak ve özgürlüklerine, Anayasaya aykırı bir tutumla 1 Mayıs'a karşı çıkmıştır. İşsizliği, pahalılığı, yokluğu ve yoksulluğu azaltmak için parzanosunu kımıldatmayan, tam tersine iç ve dış sömürücülere yeni olanaklar hazırlayan CHP iktidarı, 1 Mayıs'ı engellemek için en olağanüstü önlemlere başvurma yolunu tutmuştur. 1 Mayıs 1977'nin suçlularını açığa çıkartmakla ve 1 Mayıs 1979'un olağan ko-

şular altında yapılmasını sağla- makla görevli olan Ecevit iktidarı, bu görevi bir yana bırakarak hükümetin sorumluluğunu unutturmaya çalışmış, yoğun baskı yöntemlerine başvurmuştur. "Demokrasi" adına, demokratik hak ve özgürlüklerin temel simgesi olan 1 Mayıs'ın kutlanmasından vazgeçilmesini isteyerek ve nihayet 1 Mayıs gösterilerinin ardından bir miting olarak göstermeye çalışarak da, işçi sınıfının birlik mücadelesi ve dayanışma gününü lekelemek isteyenlerle aynı maddesini sürüklenmiştir.

İşçi sınıfını, emekçi için, demokrasi için sürdürdüğü mücade- lenin kararlılığından vazgeçir- mek isteyenler, 1 Mayıs'ı yoz- laştırma ya da saptırma için çe- şitli girişimlerde bulunmuşlardır. 1 Mayıs'ın "bahar bayramı" ola- rak gösterilmek istenmesi ve sen- dikal özgürlükleri sunuyan yasa- ların kabul tarihi olan 24 Tem- muz'un "İşçi bayramı" olarak sunulması gibi saptırma ve yoz- laştırma örneklerine bu yıl yeni- leri eklenmiştir. Bir yandan Mao- cu hareket aracılığı ile işçilerin "kurlara" davet edilmesi, öte- yandan 1 Mayıs'ı geleneklerinden kopartarak ve lcazetli bir biçim- de "kutlama" girişimlerinin daha- önceki örneklerden farkı yoktur. Demokratik hak ve özgürlük-

KENTİNDE

Boran'ın 1 Mayıs seslenişi

Önce 1 Mayıs'ın kutlanması yasaklandı. Bunun ardından da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Beş milyonluk bir kentte yaşamı otuz saat felce uğratan bir biçimde peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

Aynı zamanda partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan 1 Mayıs 1979 gününü kutlamak için kiraladığımız Spor ve Sergi Sarayı'nı tarafımıza verilmesi yasalara, hukuka aykırı baskıları sonucu toplantıya üç gün kala engellendi, ardından da resmen yasaklandı.

Çok sık sıkıyönetim dönemleri yaşayan ülkemizde bile görülmemiş, aklın alamayacağı bir yasal tehdit havası estirilerek isteniyor. Niçin? İşçi ve emekçilerin silahsız ve saldırsız yapmaya hazırlandığı ve geçmişte yaptığı 1 Mayıs kutlama törenlerini önlemek için.

O 1 Mayıs törenleri ki, bu konuda işçi sınıfımız hükümetten davacıdır, Mayıs 1977 toplu kıırımının katillerinin bulunup adalete teslimini hükümetten haklı olarak hala beklemektedir.

Yaratılan durum hiç bir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, anayasaya aykırıdır. Huzur ve sükunun sağlanması bahanesiyle işçi sınıfımız üzerindeki baskılar yoğunlaştırılmakta, bu sınıfın hak ve özgürlükleri uğrunda yürüttüğü mücadele kırılmak istenmektedir.

Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü anti-demokratik baskı politikasını, uyanık beklentiye anayasasının emanet edildiği yurttaşlardan biri olarak, protesto ediyorum. Bu protestomu dile getirmek için 1 Mayıs 1979 günü sokağa çıkıyorum.

Nihat Sargın İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecek

mizde ulusal bayrağımızla birlikte asılı bulunan Parti bayrağımız zor kullanılarak indirilmek istendi.

"Yaratılan durum hiçbir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, Anayasa'ya aykırıdır. "Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü bu anti-demokratik baskı politikasını ve uy uygulamalarını, Anayasamızın uyanık beklentiye emanet ettiği yurttaşlar olarak Genel Başkanımız Behice Boran ve partili arkadaşlarımız, tüm Parti üyelerinin, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin düşünce duygularının kendileriyle olduğunun bilinci ve bir işçi sınıfı millîtanı olmanın sorumluluğuyla yasağı protesto etmek için sokağa çıktılar.

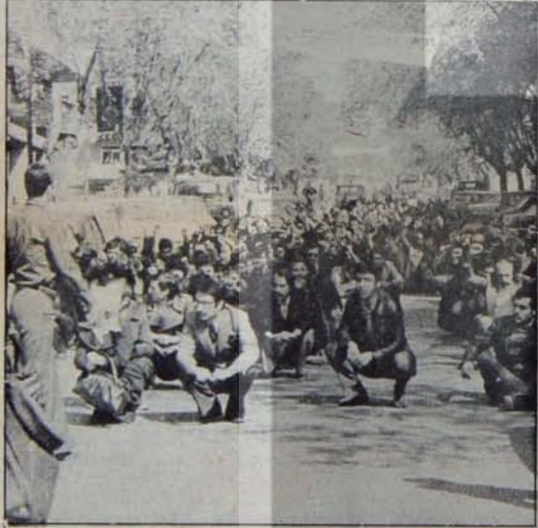
"Gözetilme alınmalar sırasında görülen, tanık ifadelerinin ve fotoğrafların belgelediği manzara dehşet vericidir. Silahsız, hiçbir saldırı amacı gütmeyen sokağa çıkanların aralarına ateş açılmış, dipçik ve cop darbeleriyle saldırmıştır. Arkadaşlarımız lurlanmış, tartaklanmış, yaralanmıştır.

"Yukarıda belirttiği gibi yasal dayanağı olmayan sokağa çıkma yasağına karşı protestoda bulunan başta Genel Başkanımız olmak üzere tüm Partililerin ve diğer yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmalarını, bu gaddarca saldırıyı gerçekleştiren görevliler hakkında soruşturma açılmasını, İstanbul'unuzun ve tüm ülkemizin üzerinde estirilen terör havasına son verilmesini talep ediyorum.

"Bütün bunların 1 Mayıs'ı engelleyemediği bir kez daha ortaya çıktı. Dün bütün İstanbul 1 MAYIS ALANI olmuştuk. İşçi sınıfımız ve emekçi halk kitleleri yüz yıldan bu yana kutladıkları 1 Mayıs'a, dün görkemli bir yenisini eklediler. 1 Mayıs geleneğinin sürdüğü ve her türlü engeli aşarak süreceği bir kez daha kanıtlandı.

"Emperyalizmin işgali altındaki İstanbul'da kutlanan 1 Mayıs'lar gibi, kana bulanmış ve hesabının sorumlularca hala verilmemiş 1977 1 Mayıs'ı gibi, 1979 1 Mayıs'ı da unutulmayacaktır.

"İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecektir."

lere ve 1 Mayıs'a sahip çıkmak, ancak bu hak ve özgürlükleri kağıt üzerinde bırakmamakla mümkündür. Demokratik hak ve özgürlükler, bunları kağıt üzerinde bırakmamak için kararlı bir mücadele verenlerin omuzlarında korunup, geliştirilebilir.

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi için sürdürülen anti-demokratik girişimler ve sokağa çıkma yasağı ile Behice Boran ve Partililerin gözetilme alınması hakkında aşağıdaki bildiri yayınladı.

Türkiye İşçi Partisi 1 Mayıs'ta iki büyük günü kutlamaktadır. Aynı zamanda Partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan bugünde bütün demokratik hak ve özgürlüklerimize kısıncıklıkla sahip çıkacağımıza, tüm demokrasiden ve bağımsızlıktan yana güçlerle dayanışma halinde anti-demokratik engelleri birer birer aşacağımıza ve işçi sınıfının mücadele hedeflerine mutlaka ulaşacağımıza olan inanç ve kararlılığımızı bir kez daha belirtiyoruz.

Bizi bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundan hiç bir güç döndüremeyecektir.

Bizi tüm dünya işçileri ile birlik, kardeşlik ve dayanışma yolundan hiçbir güç vazgeçiremeyecektir!

Yaşasın Sosyalizm!
Yaşasın Partimiz!
Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!
Yaşasın 1 Mayıs!

bir kutlama töreniydi. Estirilen bütün bu yasal tehdit havası, İstanbul gibi herşeyden önce bir işçi kentinde yapılacak olan bu kitlesel töreni engellemek içindi.

"Şurasını açıklıkla belirtmek gerekir: Yasalarda görevlere verilmemiş çeşitli yetkiler bulunur. Ancak bu yetkilerin kullanılmasını, onun kullanılmasını gerektirecek koşullara öncelikle bağlıdır. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin savaş ilan etme yetkisi vardır. Ama böyle bir yetki vardır, yasaldır diye, TBMM üyeleri her zaman savaş açamazlar ve açmamışlardır. Bunun gibi sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde hükümet ve bağlı organlarının gösterileri engellemek ve sokağa çıkma yasağı koymak yetkisi de yasalarda vardır. Ancak bu yetkiler de koşullara sıkı sıkıya bağlıdır.

"Birincisi, sıkıyönetimin ilan gereğiyle ilgilidir. "Yaygın şiddet hareketlerini önlemek için" ilan edilen sıkıyönetim, ancak böyle hareketleri önlemek için gerekli olduğu açıkça görüldüğü takdirde kendisine verilmiş yetkileri kullanabilir. Tarihte ilk 1 Mayıs gösterisinden bu yana dünyada ve ülkemizde işçi sınıfı ve emekçi kitleler silahsız ve saldırsız gösterilerle 1 Mayıs'ı kutlamıştır. Temel hak ve özgürlüklerin, işçi sınıfının en doğal hakkının, bunları engelle-

yerek korunması düşüncesizdir.

"İkincisi, yaygın şiddet eylemlerini önlemek için verilen ek yetkiler ancak, bu tip hareketlerin olacağı ve normal düzenlemelerle bunun önlenemeyeceği hakkında geniş bilgi ve kanıtlar ortaya konmadan, böyle bir durum olmadan olağanüstü yetkilerin kullanılması yasallığını yitirir. Dün İstanbul'da yapılan budur. Dün uygulanan sokağa çıkma yasağı, idari değil, politik bir karardır. Bu, emperyalizme ve büyük burjuvaziye ödün üstüne ödün veren Başbakan Ecevit ve iktidarının işçi, emekçi kitlelere karşı bir güç gösterisidir.

"Bu güç gösterisi ve yasal görünümü terör, 1 Mayıs öncesinden başlatıldı. DİSK ve bağlı sendika merkezleri ile örgüt ve demekler, demokratik kitle örgütleri arandı, yönetici ve üyeleri gözaltına alındı, tutuklandı. Partimizin toplantı yapacağı saslona yasa dışı olarak el konuldu. Birçok ilçe lokalimiz basıldı, aramalar yapıldı, yönetici ve üyelerimiz gözaltına alındı. Parti toplantısına gelen arkadaşlarımız otobülerden, trenlerden indirilerek gözaltına alındı. Kahvelerden, sokaklardan toplandı. Üyelerimizin evlerine baskınlar düzenlenerek konuklarıyla birlikte götürüldüler.

"1 Mayıs günü Genel Merkezi-

KENTİNDE

Boran'ın 1 Mayıs seslenişi

Önce 1 Mayıs'ın kutlanması yasaklandı. Bunun ardından da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Beş milyonluk bir kentte yaşamı otuz saat felce uğratacak bir biçimde peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

Aynı zamanda partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan 1 Mayıs 1979 gününü kutlamak için kiraladığımız Spor ve Sergi Sarayı'nı tarafımıza verilmesi yasalara, hukuka aykırı baskıları sonucu toplantıya üç gün kala engellendi, ardından da resmen yasaklandı.

Çok sık sıkıyönetim dönemleri yaşayan ülkemizde bile görülmemiş, aklın alamıyacağı bir yasal tehdit havası estirilmek isteniyor. Niçin? İşçi ve emekçilerin silahsız ve saldırısız yapmaya hazırlandığı ve geçmişte yaptığı 1 Mayıs kutlama törenlerini önlemek için.

O 1 Mayıs törenleri ki, bu konuda işçi sınıfımız hükümetten davacıdır, Mayıs 1977 toplu kırimının katillerinin bulunup adalete teslimini hükümetten haklı olarak hala beklemektedir.

Yaratılan durum hiç bir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, anayasaya aykırıdır. Huzur ve sükunun sağlanması bahanesiyle işçi sınıfımız üzerindeki baskılar yoğunlaştırılmakta, bu sınıfın hak ve özgürlükleri uğrunda yürüttüğü mücadele kırılmak istemektedir.

Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü anti-demokratik baskı politikasını, yanan beklentiğine anayasanın emanet ettiği yurttaşlardan biri olarak, protesto ediyorum. Bu protestomu dile getirmek için 1 Mayıs 1979 günü sokağa çıkıyorum.

Nihat Sargın İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecek

mizde ulusal bayrağımızla birlikte anılı bulunan Parti bayrağımız zor kullanılarak indirilmek istendi.

"Yaratılan durum hiçbir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, Anayasa'ya aykırıdır.

"Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü bu anti-demokratik baskı politikasını ve uy uygulamalarını, Anayasamızın uyanık beklentiğine emanet ettiği yurttaşlar olarak Genel Başkanımız Behice Boran ve partili arkadaşlarımız, tüm Parti üyelerinin, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin düşünce duygularının kendileriyle olduğunun bilinci ve bir işçi sınıfı militanı olmanın sorumluluğuyla yasağı protesto etmek için sokağa çıktılar.

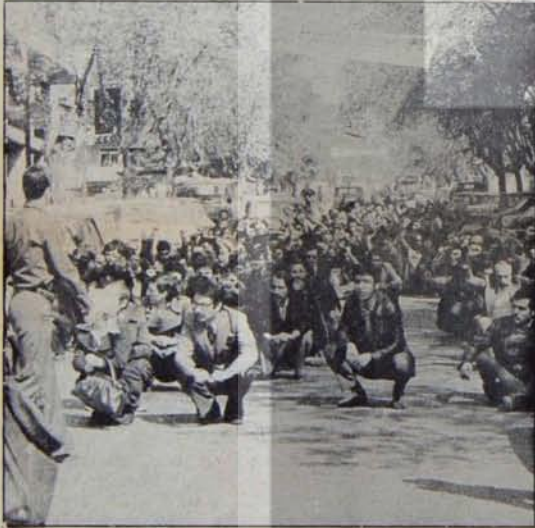
"Gözetlana alınmaları sırasında görülen, tanık ifadelerinin ve fotoğrafların belgeleri manzara dehşet vericidir. Silahsız, hiçbir saldırı amacı gütmeyen sokağa çıkanların aralarına ateş açılmış, dipçik ve cop darbelerine saldırmıştır, arkadaşlarımız hırpalanmış, tartaklanmış, yaralanmıştır.

"Yukarıda belirtildiği gibi yasal dayanağı olmayan sokağa çıkma yasağına karşı protestoda bulunan başta Genel Başkanımız olmak üzere tüm Partililerin ve diğer yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmalarını, bu gaddarca saldırıya gerçekleştiren görevliler hakkında soruşturma açılmasını, İstanbul'umuzun ve tüm ülkemizin üzerinde estirilen terör havasına son verilmesini talep ediyoruz.

"Bütün bunların 1 Mayıs'ın engellemeyeceği bir kez daha ortaya çıktı. Dün bütün İstanbul 1 MAYIS ALANI olmuştu. İşçi sınıfımız ve emekçi halk kitleleri yüz yıldan bu yana kutladıkları 1 Mayıs'a, dün görkemli bir yel-nisini ektediler. 1 Mayıs geleniğinin sürdüğü ve her türlü engeli aşarak süreceği bir kez daha kanıtlandı.

"Emperyalizmin iğali altında İstanbul'da kutlanan 1 Mayıs'lar gibi, kana bulanan ve hesabının sorumlularca hala verilmediği 1977 1 Mayıs'ı gibi, 1979 1 Mayıs'ı da unutulmayacaktır.

"İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecektir."

lere ve 1 Mayıs'a sahip çıkmak, ancak bu hak ve özgürlükleri kağıt üzerinde bırakmamakla mümkündür. Demokratik hak ve özgürlükler, bunları kağıt üzerinde bırakmamak için kararlı bir mücadele verenlerin omuzlarında korunup, geliştirilebilir.

Türkiye İşçi Partisi 1 Mayıs'ta iki büyük günü kutlamaktadır. Aynı zamanda Partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan bugünde bütün demokratik hak ve özgürlüklerimize kısıncıklıkla sahip çıkacağımıza, tüm demokrasiden ve bağımsızlıktan yana güçlerle dayanışma halinde anti-demokratik engelleri birer birer aşacağımıza ve işçi sınıfının mücadelesine mutlaka ulaşacağımıza olan inanç ve kararlılığımızı bir kez daha belirtiyoruz.

Bizi bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundan hiç bir güç döndüremeyecektir.

Bizi tüm dünya işçileri ile birlik, kardeşlik ve dayanışma yolundan hiçbir güç vazgeçiremeyecektir!

Yaşasın Sosyalizm!
Yaşasın Partimiz!
Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!
Yaşasın 1 Mayıs!

TIP Genel Sekreteri Nihat Sargın, 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi için sürdürülen anti-demokratik girişimler ve sokağa çıkma yasağı ile Behice Boran ve Partililerin gözetlana alınması hakkında aşağıdaki bildiriye yerini verdi.

"Dün İstanbul şehri, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları yılları da dahil olmak üzere, eşi görülmemiş bir gün yaşadı. Beş milyonluk kentte yaşam tam 29 saat boyunca felce uğradı. Kentin bütün alanları, kavşakları, caddeleri ve sokakları tel örgülü, kum torbaları, silahlı barikatlarla kapatıldı. Peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

"Bütün bu yasal tehdit havasının görünürdeki tek gerekçesi 1 MAYIS'ın kutlanmasını engellemektir. Oysa bırakınız Başbakan Ecevit'in dilinden düşürmediği "özgürlükçü demokrasi"leri, dünyanın her ülkesinde, her kentinde, işçi ve emekçilerin olduğu her yerde 1 MAYIS, işçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma günü olarak kitlesel gösterilerle kutlanmaktadır. İstanbul'da yapılmak istenen sadece silahsız ve saldırısız kitlesel bir gösteri,

bir kutlama töreniydi. Estirilen bütün bu yasal tehdit havası, İstanbul gibi herşeyden önce bir işçi kentinde yapılacak olan bu kitlesel töreni engellemek içindir.

"Şurasını açıklıkla belirtmek gerekir: Yasalarda görevlilere verilmiş çeşitli yetkiler bulunur. Ancak bu yetkilerin kullanılmasına, onun kullanılmasını gerektirecek koşullara öncelikle bağlıdır. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin savaş ilan etme yetkisi vardır. Ama böyle bir yetki vardır, yasadır diye, TBMM üyeleri her zaman savaş açamazlar ve açmamışlardır. Bunun gibi sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde hükümet ve bağlı organlarının gösterileri engellemek ve sokağa çıkma yasağı koymak yetkisi de yasalarda vardır. Ancak bu yetkiler de koşullara sıkı sıkıya bağlıdır.

"Birincisi, sıkıyönetimin ilan gerekçesiyle ilgilidir. "Yağın şiddet hareketlerini önlemek için" ilan edilen sıkıyönetim, ancak böyle hareketleri önlemek için gerekli olduğu açıkça görüldüğü takdirde kendisine verilmiş ek yetkileri kullanabilir. Tarihte ilk 1 Mayıs gösterisinden bu yana dünyada ve ülkemizde işçi sınıfı ve emekçi kitleler silahsız ve saldırısız gösterilerle 1 Mayıs'ı kutlanmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin, işçi sınıfının en doğal hakkının, bunları engelle-

yerek korunması düşünülemez.

"İkincisi, yağın şiddet eylemlerini önlemek için verilen ek yetkiler ancak, bu tip hareketlerin olacağı ve normal düzenlemelerle bunun önlenemeyeceği hakkında geniş bilgi ve kanıtlar ortaya konmadan, böyle bir durum olmadan olağanüstü yetkilerin kullanılması yasalığını yitirir. Dün İstanbul'da yapılan budur. Dün uygulanan sokağa çıkma yasağı, idari değil, politik bir karardır. Bu, emperyalizme ve büyük burjuvaziye ödün üstüne ödün veren Başbakan Ecevit ve iktidarının işçi, emekçi kitlelere karşı bir güç gösterisidir.

"Bu güç gösterisi ve yasal görünümü terör, 1 Mayıs öncesinde başlatıldı. DİSK ve bağlı sendika merkezleri ile örgüt ve demekler, demokratik kitle örgütleri arandı, yönetici ve üyeleri gözetlana alındı, tutuklandı. Partimizin toplantı yapacağı salonla yasa dışı olarak el konuldu. Birçok ilçe lokalimiz basıldı, aramalar yapıldı, yönetici ve üyelerimiz gözetlana alındı. Parti toplantısına gelen arkadaşlarımız otobüslerden, trenlerden indirilerek gözetlana alındı. Kahvelerden, sokaklardan toplandı. Üyelerimizin evlerine baskınlar düzenlenerek konuklarıyla birlikte götürüldüler.

"1 Mayıs günü Genel Merkezi-

"Toplutaşın" adına tekellerle flört

Toplu taşımacılıkta kullanılabilir-cek araç sayısının büyük kentlerimizde gerekenin çok altında olması ve sorunun büyük boyutlara ulaşması yerel yönetimleri önlemler almaya itmiştir. Bunun sonucunda da Ankara

ve İstanbul Belediyeleri gereksinimlerini karşılamak üzere uluslararası ihaleler açmışlar ve bunun sonucunda da gerek Türkiye'deki montajcı şirketlerden gerekse de çeşitli Avrupa ülkelerinde kurulu şirketlerden teklifler almışlardır.

Bun karşılık geçtiğimiz Şubat ayında DPT eşgüdümünde Ankara, İstanbul ve İzmir belediyeleri ile üç yerli montajcı şirket arasında otobüs gereksiniminin karşılanması yönünde bir protokol imzalanmıştır. Bu protokolün mali portesi bugünkü değere 4,5 milyar Türk Lirasını aşmaktadır. Amaç ise "yerli sanayinin kapasite kullanımını artırma" olarak gösterilmektedir.

Yukarıda sözü edilen protokol üzerine yerel yönetimlerin otobüs gereksinimleri, yerli montajcı şirketlerin yapıları ve sözü geçen ihalelerdeki teklifler konusunda İnşaat Mühendisleri Odası bir araştırma yapmış bulunuyor. Bu araştırma gerçekten de imzalanan protokolün içyüzünü tüm açıklığıyla gözler önüne seriyor.

İMO ARAŞTIRMASININ AÇIĞA ÇIKARDIKLARI

İnşaat Mühendisleri Odası araştırmasında belirtilen ilk çarpıcı nokta büyük kent belediyelerinin otobüs gereksinimleri ve protokole taraf olan yerli montajcı şirketlerin kapasiteleri konusunda. Yapılan bir araştırmaya göre Ankara, İstanbul ve İzmir'in gereksinimlerini karşılayabilmeleri için her yıl sadece bu üç için 400 adet otobüs üretimi gerekmektedir. Bu sayıya küçük gereksinimleri ve eskiyen araçların elden çıkma durumu da eklendiğinde yıllık gereksinim 800 otobüs olmaktadır. Oysa yerli üç montajcı şirketin üretimlerinin toplamı bu sayıyı bulamamaktadır.

Dolayısıyla bu üç yerli montajcı şirketin hem belediye tipi otobüs üretimini hem de şehirlerarası ulaşımda kullanılan otobüsleri yeterli sayıda üretmelerine ve her iki alanda da büyük boyutlara varan ge-

reksinimleri karşılamalarına olanak yoktur.

İKİ İHALE VE ORTAYA ÇIKAN GERÇEKLER

Ankara ve İstanbul Belediyeleri daha önce de değindiğimiz gibi otobüs gereksinimlerini karşılamak üzere uluslararası ihaleler açmışlardır. İMO araştırmasında yer alan ihale sonuçlarına gözettiğimizde şunları görüyoruz:

Üç yerli montajcı şirket 720 adet normal tip otobüsü kendi aralarında 240 adet olarak paylaşmışlardır. Kredili satış olanaklarının olmadığını belirtmişler ve peşin ödeme talebinde bulunmuşlardır. Önerdikleri fiyatlar ise 2 milyon 188 bin Türk Lirası ile 2 milyon 714 bin Türk Lirası arasında değişmektedir. İhaleye katılan yabancı şirketler içinde ise en olumlu teklifi Romen Auto Dacia şirketi yapmıştır. Bu şirket otobüs satmanın yanı sıra EGO Genel Müdürlüğü'ne ortak tesis kurma teklifinde de bulunmuştur. Bu teklife göre tesisin kurulması 1978 yılı sonunda başlanılabilecek ve 1980 yılında yılda 150 otobüs ile üretime geçecek olan tesis 1983 yılında yılda 1000 kapasiteye ulaşacaktır. Ayrıca Romen şirketi kredi şartı olarak da yüzde 5 peşin, yüzde 10 teslimatta, kalan miktar ise 6 yıl kredili 18 ay ödememiz ve yüzde 8,5 faizli bir ödeme şartı önermiştir. Otobüslerin İstanbul teslim fiyatı 57 bin dolardır.

İhaleye 4 yabancı ve 3 de yerli şirket katılmıştır. Yabancı şirketler, Renault - Berliet, (Fransız), Saurer (İsviçre), İkarus (Macaristan), Roman (Romanya) dır. Yerli montajcı şirketler ise Otomasyon, Ercanlar, ve Otobüs kareseri şirketleridir.

İstanbul Belediyesi tarafından açılan ihale sonunda yerli montajcı şirketler Ankara Belediyesi'nin ihalesinde olduğu gibi ihaleye çıkarılan otobüsleri kendi aralarında eşit olarak paylaşmışlardır.

Ayrıca montajını yapacakları her otobüs için de 40.000 Mark dolaylarında döviz talebinde bulunmuşlardır. Bu ihale sonunda Macar şirketinin en olumlu teklifi yaptığı görülmüş, ayrıca yine Macar ve Romen şirketleri ortak tesis kurulmasını da önermişlerdir.

İnşaat Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan raporda şöyle deniliyor:

"Gerek satış, gerekse ortak üretim tesisleri kurma açısından en uygun tekliflerin Romen ve Macar teklifleri olmasına karşın Ankara ve İstanbul Belediyelerine kendi ihaleleri unutturulmuş, yerli montajcı kuruluşların politik baskıları sonucunda, İstanbul, Ankara ve İzmir Belediyeleri ile yerli montajcı kuruluşlar arasında DPT eşgüdümünde bir protokol imzalanmıştır."

MONTAJ TEKELERİNE TESLİMİYETİN BELGESİ PROTOKOL

Daha önceki ihalelerde olduğu gibi bu üç firma Ankara İstanbul ve İzmir Belediyelerinin gereksinim duyduğu 1490 adet otobüsü aralarında eşit olarak paylaşmışlardır. Öte yandan bu yerli üç montajcı şirket 1490 otobüsü iki yılda teslim edebileceklerini belirtmişlerdir. İmzalanan protokolün mücbir sebepler maddesinde de şu noktalar belirtilmiştir:

"Alıcı kuruluşlar ile üretici firmalar arasında bağlanacak sözleşmelerde teslimatı geciktirecek mücbir sebep olarak aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınacaktır.

a. Üretici firmayı doğrudan doğruya etkileyecek doğal afetler,

b. Üretici firmada grev hali,

c. Döviz transferindeki, kamunun neden olduğu gecikmeler,

d. Bakanlar Kurulu'nun doğrudan otobüs üretimini aksatacak, durduracak kurumsal düzenlemeleri ile,

e. Alıcı kuruluşların sözleşme dışı nedenler ile bir hakkın kötüye kullanılması biçiminde nitelendirilecek uygulamalarından doğacak geliş-

meler.

f. Bu protokol uyarınca yapılacak sözleşmelerde ihalelerin hali için merci olarak gösterilen yarış organına mücbir sebep olarak sayılan grev ve lokavtlar"

İnşaat Mühendisleri Odası'nın yaptığı araştırmada, EGO Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve yerli montajcı belediye tipi otobüslerin teknik yeterliliklerine değinen bir rapora da yer veriliyor. Rapor, bütünüyle yerli montajcı otobüslerin yerel yönetimlere yeni yükler getirdiğinin de bir belgesi. Bu rapora göz atığımızda şunları görüyoruz:

"Yerli firmaların işyerleri bir otobüs fabrikası değil, orta büyüklükte tamirhane görünümündedir. Mühendislik hizmetlerinin esas alındığı dizayn, araştırma - geliştirme ve kalite kontrol üniteleri yok denecek durumdadır. Çalışma sistemleri gelişmiş yapılmamıştır. Montajın yapıldığı otobüsler ise kesinlikle belediye tipi otobüs değildir."

Aynı raporda otobüslerin teknik donanımları konusunda da şunlar belirtiliyor:

"... Türkiye'de montajı yapılan otobüslerin belediye tipi olmadığını kanıtlayan noktadan birisi de diferansiyel olmamalarıdır. Çünkü henüz ortalamada 2,5 yaşında olan 195 adet MAN otobüsün bugüne değin 40 tanesi diferansiyel dağıtmıştır." "Kalitesiz malzeme ve teknolojik kurallara uyulmadan imal ve monte edildiğinden 195 adet MAN otobüsü tümünde makas U bağlantıları ve göbek saplamaları kırılmıştır. Olay karşısında firma yetkilileri "biz ne yapalım, şun sayıydan bu kadarını temin edebiliyoruz" demişlerdir."

DPT ELİYLE TESLİMİYET

Kent içi kitlesel taşımacılık konusunda yapılan çalışmalar DPT eliyle uluslararası tekelere bağlı yerli montajcı kuruluşların zaferiyle sonuçlanmıştır. Teknik, kapasite, sürat ve emniyet konularında bizzat yerel yönetimlerin hazırladıkları raporlarda "çok yetersiz" olarak nitelendirilen ve belediyelerin gereksinimlerini karşılayamayacak durumda olan otobüslere böylece geniş bir pazar yaratılmaktadır. Şehirlerarası ulaşımda kullanılan otobüslerin de montajcı durumunda olan bu şirketlere imzalanan protokolle fiyatlarını istedikleri gibi ayarlama olanağı da yaratılmaktadır. Öte yandan kentlerde toplu taşımacılığın sistemleştirilmesi adı altında aslında hiçbir soruna çözüm getirilmemiş olmaktadır. Yapılan yerli tekelere güçlendirmek ve göz boyamaktan öte birşey değildir.

EKONOMİ

HABERLER

YURTIÇI HAM PETROL ÜRETİMİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

TÜRKİYE'nin ham petrol gereksiniminin ancak yedide birinin yurtiçinde üretilbildiği belirlendi. Türkiye'nin günlük ham petrol gereksinimi 350 bin ton dolayındayken, 1978 yılında yurtiçi üretim 48,5 bin varilde kaldı. 1979 yılının Ocak-Mart döneminde ise yurtiçi üretim 52,6 bin varilde çıktı. Yurtiçindeki üretime sağlanan artış sonucunda, üç ayda 8,1 milyon dolarlık döviz tasarrufu sağlandı.

1978 yılında TPAO'nun günde 18 bin 110 varil düzeyinde olan ortalama günlük üretimi, 1979 yılı Ocak-Mart döneminde 20 bin 820 varile çıkarıldı. Shell'in 25 bin 150 varillik günlük üretimi ise 26 bin 920 varile çıktı. Mobil'in ise 5 bin 220 varillik üretim düzeyi 4 bin 900 varile düştü.

SOSYALİST ÜLKELERİN KÖY - KOOP KANALIYLA TİCARETİ

SOVYETLER BİRLİĞİ, Bulgaristan ve Romanya'nın, Türkiye'den büyük miktarda tarım ürünü satın almak istediği bildirildi. Köy-Koop Genel Başkanı Nedim Tarhan tarafından yapılan açıklamada, Romanya ile traktör alımı ve patates ihracı, Bulgaristan ile Türkiye'de maden suyu, şarap ve süt fabrikaları kurulması konularında somut aşamalar kaydedildiği belirtildi. Sovyetler Birliği yetkililerinden alınan bilgiye göre, Köy-Koop kanalıyla önemli miktarda deri, eliet palto, yer fıstığı ve narenciye karşılığında, Türkiye'ye gübre ve tarımsal mücadale ilaçları satılacak.

YENİ KREDİ KAYNAĞI: KUVEYT

KUVEYT KALKINMA FONU Yönetim Kurulu, Türkiye'ye 14,4 milyon Dolar tutarında proje kredisi açmayı kabul etti. Kredi ile, Türkiye Elektrik Kurumu'nun ikinci Boğaz Atlama Enerji Hatı finans edilecek. Fon'un kredisi, 4 yılı ödememiz olmak üzere toplam 20 yıl süreli. Krediyi, yüzde 4,5 oranında faiz ve binde 5 oranında servis ücreti ödenecek. Böylece, kredinin Türkiye'ye maliyeti yüzde 5'e ulaşıyor...

'Asgari ücret' için danışıklı dönüş

Emekçi halkı daha uzun kuyruklar bekliyor.

Asgari Ücret Saptama Komisyonu çalışmalarını tamamlayarak en az ücreti belirledi: 5 bin 400 lira. Ekmeğin, etin, ayakkabının ve kiralara hangi düzeyde olduğunu ve fiyatlarının günden güne hangi hızla arttığını bilen emekçiler, saptanan yeni ücreti, Ecevit ağırlıklı hükümetin "işçi ve emekçiden yana yeni bir marifeti" olarak nitelediler...

Burjuvazinin icazetiyle 28 Mart 1979 tarihinde başlayan Komisyon çalışmaları, bir ay sonra 28 Nisan 1979'da sona erdi. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türk-İş, hükümet adına Çalışma Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü ve Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarının katıldığı toplantılar sonunda açıklanan asgari ücret, 1475 sayılı Yasası'nın 33'üncü maddesi uyarınca hizmet akdi ile çalışan ve bu yasanın kapsamına giren her türlü işçi ile gemi adamı ve gazetecilerin ücretini kapsıyor.

Çalışma Bakanlığının konuya ilişkin olarak Resmi Gazete'nin 30 Nisan günlü sayısında yayınlanan Tebliğ'inde Karar üç madde halinde şöyle özetleniyor:

"1. Sosyo ekonomik gelişmiş-

lik ve pahalılık durumları gözönüne alınarak tüm illeri kapsayan tek bir asgari ücret saptanmasına, işveren temsilcilerinin karşı oyu sonucu oy çokluğu ile,

2. 16 yaşından büyük işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 180.00 (Yüzseksen) lira olarak saptanmasına, işveren temsilcilerinin karşı oyları sonucu oy çokluğu ile, karar verildi."

Kararda yer alan her üç maddede ortak bir yan var: İşveren temsilcilerinin karşı oyları. Her biri "mümtaz" birer işveren de olan Mümin Erkunt, Yıldırım Yakın, Ahmet Yoluç, Servet Ayzeren ve Nevzat Şeker'den oluşan işveren temsilcileri grubu, sonuçtan pek memnun olduklarını Komisyon çalışmalarında gizlemeye gerek duymadıkları halde, 4 maddelik kararın üçüne karşı oy kullandılar. Yasa gereği olarak Karar'ın Resmi Gazete'de yayınlanması konusu ise "oybirliği" ile karara bağlanmıştır!

İşveren temsilcilerinin, diğer Komisyon üyelerinin dikkatlerini çeken neşesi, sonucun umduklarından da daha iyi olmasından kaynaklanıyordu. Buna karşın, sorumlu oldukları kişi ve örgütlerce verilen görevi, bir karşı oy yazısıyla dile getirdiler. İlk itiraz, "Türkiye'de çeşitli iller arasında asgari ücretle karşılanacak temel ihtiyaç maddelerinin (gıda, konut kiralama, ulaşım giderleri vb.) fiyatları arasında büyük farklılıklar" bulunmasına ilikindi. Şöyle deniyordu yazıda: "... bu gereğin daha önceki Asgari Ücret Tespit Çalışmalarına getirilen resmi rakamlarla teyid edilmesine rağmen, bir dizi rakamlar ve bilgiler dahi beklenmekle zinin asgari ücretin bölgesel değil, ülke çapında tek asgari ücret olarak oylanması ve karara bağlanması gerekçelere ve iller arasında reel anlamda asgari ücret eşitliği sağlanmasa ilkesine tamamen aykırı düşmüş bulunmaktadır."

"Resmi rakamların beklenmediği" görüşünü savunan işveren temsilcileri nedense, asgari ücretin hesaplanmasında kullanılan Devlet İstatistik Enstitüsü verilerinden hiç söz etmiyorlar. Ve yine, "eldeki son veriler olduğu" gerekçesiyle, Şubat ayına ilişkin fiyat etkilerinin kullanılmasına hiç itiraz edilmiyor. Oysa, Mart ayında temel tüketim mallarına yapılan bir diyet yüksek oranlı zammın, endekslerle ancak bir kaç ay sonra yansyabilecek olan etkisini, tüm asgari ücretliler daha Mart ayı sona ermeden

görmeye başladılar. İşveren temsilcileri, fiyat artışlarıyla ilgili resmi verilerin "eksikliğinden" değil, kendilerini daha çok ilgilendiren bölgesel farklılıklara ilişkin verilerin hazır olmayışından şikayet etmektedirler.

Bulunan ikinci itiraz, "sosyal ve aynı yardımlar yapıldığı vakasının asgari ücret tespiti sırasında hiçbir şekilde dikkate alınmaması" konusunda. İşveren temsilcileri "toplu sözleşmeler veya yasa gereği olarak çıplak ücret miktarını dahi aşan ölçülerde sosyal ve aynı yardım yapıldığından dem vuruyor ve bunu "sakınca ve mükerrem ödemelelere yol açacak" bir davranış olarak nitelendiriyorlar.

İşveren temsilcileri asgari ücretin saptanmasında uygulması gereken ilkeleri ezberle bildikleri halde itirazlarında direkt etmektedirler. İlkeler özetle şöyle sıralanmaktadır:

- Asgari ücret pazarlık konusu bir ücret değildir. İşçinin günlük geçimini sağlayacak, yasa ve yönetmelikteki yöntemlere göre bilimsel, nesnel ve güvenilir ölçülerle saptanan taban ücretidir.

- Asgari ücret, uzun dönemde ekonomik ve sosyal koşulların iyileşmesine yardımcı ve hakça gelir dağılımını sağlayıcı olmalıdır.

- Asgari ücret, iller ve hatta her ile bağlı ilçeler arasındaki farklılıkları gerçek olarak saptamak, bu farklılıkların asgari ücrette yansımadaki zorlukları, ulaşım kolaylığı ile giderleri ve ülke

Arabistan'ın Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanının geçtiğimiz günlerde Türkiye'yi ziyareti de bir rastlantı gibi görünmemektedir. Suudi Arabistan Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanının Türkiye'deki görüşmeleri sırasında sağlanan 250 milyon dolar tutarındaki kredi, önemli bir proje için "hiç" denecek kadar azdır. Ancak bu miktar, Arap Bakanın ziyaretiyle ekonomik işbirliğinin ötesinde anlaşma noktalarının arandığının kanıtıdır aynı zamanda. İran olaylarının ardından, Irak-Suriye ve Güney-Kuzey Yemen arasındaki ittifaklar da, Suudi Arabistan'ın ABD'ye karşı daha bağımsız bir politika izleme eğilimine girdiğini kanıtlamaktadır. Irak ile bir "Güvenlik İşbirliği" anlaşması da imzalayan Suudi Arabistan için Türkiye, sanayileşme düzeyi ve askeri gücü nedeniyle aranan bir müttefik görünümündedir.

Batılı emperyalist ülkelerin, Türkiye'den istedikleri güvenceler karşılığında vermeyi planladıkları yardım miktarı beş yıl süre ile yılda 2 milyar dolardır. Tüm ülkelerden ve finansman kuruluşlarından Türkiye'ye gelecek yardımın, tek bir kaynaқта, Uluslararası Para Fonu'nda top-

IMF Direktörü Larosiere ile Dünya Bankası Güvernörü Mc Namara.

lanması nedeniyle, yıllık 2 milyar dolar, ancak Fonun belirlediği kredi dilimlerine bağlı olarak kullanılacaktır. Yani Türkiye, üçer aylık aralıklarla emperyalist ülkelerin sanıvından geçecek, gerekli koşulları yerine getirmezse, 1978 yılında olduğu gibi sınıfta bırakılacaktır.

Öte yandan, yardımın yansın yakın bölümünü de 6 ay süreli kredili ithalat olanağı kapsayacak, böylece yardım alındıktan 6 ay sonra uzun süreli kredilerle ithalat borçları ödenecektir.

Yardım miktarının bu boyuta belirlendiği aşamada Ecevit ağırlıklı hükümet, IMF ile yeni pa-

bütünlüğü göz önüne alınarak, ulusal düzeyde tek olarak saptanmalıdır.

Saptanan asgari ücret, yukarıda sıralanan ilkelere yalnızca en sonucusuna bağlı kalındığı gösterirken, işveren temsilcilerinin de 5 bin 400 liralık asgari ücrette değil, onun saptanmasında geçerli olması gereken ancak, kağıt üzerinde kalan ilkelere karşı çıktığını kanıtıyor.

Asgari Ücret Saptama Komisyonu'nun Kararına eklenecek Gerçekçe'de, tüketim harcamalarının, "besin içi ve besin dışı harcamalar" olarak iki bölüme düğüldüğü belirtilerek Hacettepe Üniversitesi'nin, bir işçinin bir günlük çalışma karşılığı olarak gereksinime duyduğu kalori miktarı ve bu kaloriyi sağlamak için beslenme kalibinin bu konudaki çabalarına esas alındığı kaydedilmiştir.

Gerekçeye göre, asgari ücretin saptanmasında işçinin 0-14 yaş arasında bir çocuğa bakmakla yükümlü olduğu kabul edilmiş ve yine Hacettepe Üniversitesi'nden alınan verilere göre 4-6 yaş grubu için öngörülen kalori miktarı ve besin maddeleri gereksinimi 0-14 yaşların ortalaması olarak Komisyonca kabul edilmiştir.

Şubat 1979 fiyatları kullanılarak bulunan harcamalar tutarına, Mayıs 1979 tarihine kadar meydana gelecek fiyat artışları için ise yüzde 15 oranında bir eklemeye yapılmıştır.

İşveren temsilcileri ise "Yönetmelikle asgari ücretin 'bir işçi' için tespit edileceği yolunda büyük sırahat" olduğu görüşünü karşı oy yazılarında savunarak, "bakmakla mükellef bulunan kişi" için asgari ücretle ilaveler yapılmasının yanlış olduğunu ve her işçinin mutlaka böyle bir mükellefiyet altında bulunduğu nun farzedilmesinin de yapılan hatayı, daha da ileriye götürerek katlandığını" ileri sürmüşlerdir.

Burjuvazi dün 3 bin 300 liraya olduğu gibi bugün de 5 bin 400 liralık asgari ücretle karşı çıkmaktadır. Yapılan pazarlıktan son derece hoşnut olduğu halde, kamuoyuna ücretler konusunda ne denli titiz olduğunu açıklamaktan kaçınmamaktadır. Emekçilerin cebine uzanan elini çekmemek için olanca güdüleceğini denmektedir. Ancak, direnince de ellinin kırılması olasılığı, giderek artmaktadır.

IMF'nin karantinasında hükümet

Ortadoğu'da İran olayları ile başlayan gelişmeler, Batı'yı bu bölge üzerinde yeni ve daha sürekli bir denge aramaya yöneltti. Emperyalist batı için bu denge, İsrail'in gücünün korunması temeline oturmaktadır.

Mısır ve İsrail arasında yapılan anlaşma bu denge için bir parçasını oluşturmaktadır. Türkiye'nin konumu da, gelişen olaylarla Batı için, her zaman olduğundan daha büyük bir önem kazandı. Bu önem, 1978 yılı ile 1979'un ilk dört aylık döneminde Batı ile sürdürülen ilişkilerde Ecevit ağırlıklı hükümet bir çok kez hatırlatıldı. Guedeloupe Doruğu'nda Türkiye'ye yapılacak yardımın, ancak, belirli koşullar yerine getirildiğinde "ivedi" olabileceği konusunda, dört büyük kapitalist ülke başkanı görüşbirliğine vardılar. Karşılığında, Türkiye'den iki konuda garanti vermesini istediiler.

İsteklerden ilki, Türkiye'nin, Sovyetler Birliği ile ilişkilerine

duvar çekmesi". İkinci ise "Ortadoğu sorununda Araplara destek olmayıp, tarafsız kalması" dır. Batı, "ivedi" yardımını, Türkiye'ye Ortadoğu'daki denge için Araplar lehine bozulacağı yolundak beklentilerin "boş" olduğunu açıklayınca'ya dek beklentmeye kararlıdır.

Yine bu arada, diplomatik kuralara pek ragbet etmeyen ve sürekli olarak ev sahipliği yapmayı tercih ettiğini tüm kapitalist ülkelere "ihssas" ettiren, Suudi

zarlıklara hazırlanırken, önce 6 bakanın muhtırası, ardından da 3 CHP'li milletvekilinin istifası bunu bir süre ertelemişe benzemektedir. Ecevit hükümeti, emperyalizmin sanıvında bir hayli zorlanmakta ve köşeye sıkıştırılmaktadır. Snavın başarıyla veriliş verilmemiş zaman gösterecek. Ama görünür o ki, sosyal demokras tarihsel görevini Türkiye'de bir kez daha tamamlamak üzere...

Kianuri'yle bir görüşme

"Devrimci programı olan tek parti

TUDEH

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde yayınlanmakta olan "Horizont" adlı derginin 16. sayısında İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi 1. Sekreteri Nurettin Kianuri ile Nisan ayı başında yapılan bir konuşma yayımlandı. "Horizont" yazarları Gerald Hübner ve Dr. Willi Bork tarafından yapılan konuşmanın bir özetini sunuyoruz:

Yıllardan beri ülkesindeki hiçbir politik güce uygulanmadığı ölçüde izlenen, baskı altında tutulan, ama bütün bunlara karşın yok edilemeyen İran Tudeh Partisi (Halk Partisi) Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Nurettin Kianuri, İran devrimini şöyle niteliyor:

"Çağımızın en önemli olaylarından biri. Bir halkın tüm gücü ve ölüme hazırlığıyla katıldığı çok az devrim vardır."

"Bu olayda denilebilir ki" diyor Kianuri, "Gangsterler ve çeteler dışında, bütün halk Şah'a karşı ayaklanmış. Örgütlü direnişin, tahramanlığın tüm örnekleri genel uyanışı ve devrimci eylemlerin patlamasını ortaya koyuyor. Biri berrak, biri sarımsıkı destansı olay anlatayım. Tahran'da 13 yaşında bir genç caddeye fırlaması ve bağurmaya başlaması: 'Şah'a ölüm diye haykırın! Şah'a ölüm diye haykırın.' Çevresinde gittikçe büyüyen bir kalabalık toplandı ve haykırma başladı: 'Şah'a ölüm!' Grup yenterince büyüdüğü zaman, genç caddenin öteki ucuna koştu ve orada aynı eylem çağrısını yapmaya başladı."

"İkinci olay da şu: Geçen yılın Eylül ayındaki 'Kara Cuma' da anneler askerlere çitlek verirken, askerlerin çitlek ateş açtıkları sırada, biranne çocuğunu havaya kaldırdı ve bağırdı: 'Çocuğumu da vurmak istiyor musunuz? Ve vurdu. Bu sırada o anne ikinci çocuğunu da havaya kaldırdı. Çocuk ve anne kurşun yağmuru altında yere düştüler."

Kin duyulan rejim yıkıldı. Şimdi ülkenin hangi yolda ilerlemesi gerekiyor? İran da hangi program devrimci düşüncelere sahip. Bugün İran'da ulusal demokratik devrimin kazanılmaları konuşulacak ve pekiştirilecek böyle bir programa sahip olan tek parti, İran Tudeh Partisi. Parti, bu program temelinde tüm il-

erli güçlerin birleşik cephesini yaratma önerisiyle İran halkının somut çıkarlarını ortaya koymaktadır.

Tudeh Partisi 1. Sekreteri, İran devriminin çok çabuk, bir yanardağ gibi zafere ulaştığını ve olayların bu patlama biçimindeki gelişmelerinin tüm politik güçler üzerinde sürpriz etkisi yaptığını söylüyor. Ona göre, Marksist-Leninist Tudeh Partisi bu durumu bekliyordu ve bu gelişme Tudeh'i şaşırtmadı. Mücadelesini çok ağır illegal koşullarda yürütmek zorunda kalmış ve gericiğin Tudeh Partisi ile İran işçi sınıfı arasındaki bağları koparma çabalarına karşın, İran komünistlerinin partisi işçi sınıfı ve halk içinde sağlam bir taban oluşturdu.

"Kimse," diyor Nurettin Kianuri, "İran Tudeh Partisi'nin, ulusal demokratik devrimin

İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi 1. Sekreteri Nurettin Kianuri, 1915 yılında Tahran'ın kuzey semtlerinde birinde bir yarığın oğlu olarak dünyaya geldi. "Mutlu" bir ailenin "yüz karası" olan babası, devrimci bir demokrattı ve 1905-1911 demokratik devriminin savaşçılarından biriydi. Oğlunun doğumundan hemen önce bir karşı devrimci tarafından cadde ortasında vurularak öldürüldü.

Bu olay, gençliğindeki hümanist ve ilerici eğitimi, İran'da insan düşmanlığının hüküm sürdüğü bir toplumdaki acı deneyler ve daha sonra yurtdışına kaçmaya zorlanması, Nurettin Kianuri'nin yeni ve ilerici düşüncelerine bağlanmasına neden oldu. Almanya'da mimarlık öğrenimini yaparken Marks, Engels, Lenin ve diğer önderlerin eserlerini okudu. Bunlar genç Kianuri'ye, o günden sonra tüm gücünü ve yaşamını emekçi yığınların haklı mücadelelerinin hizmetine verecek dercede etkiledi.

Tudeh Partisi'nin 1941'de kuruluşundan sonra

Nurettin Kianuri de İran proletaryasının öncü partisinin safına katıldı. Üç yıl sonra yoldaşları onu Merkez Komitesi'ne, 1947'de de Yürütme Komitesi üyeliğine seçtiler.

Tudeh Partisi'nin 1949 yılında Şah tarafından yasadığı ilan edilmesinden sonra Nurettin Kianuri bir askeri mahkemede yargılandı ve 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Oradaki Tudeh yanlılarının yardımıyla Tahran Cezaevi'nden diğer parti yöneticileriyle birlikte kaçmayı başardı. İran'da CIA'nın 1953 yılında düzenlediği askeri darbeden sonra birçok Tudeh yöneticisi ölüm cezasına çarptırılarak katledildi. Bu durumda, Parü Nurettin Kianuri ve birçok parti yöneticisini yurtdışına gönderdi. O zamandan beri bir an bile duraklamadan Partisine ve İran devrimine hizmet eden Kianuri, İran ulusal demokratik devriminin gerçekleşmesi sırasında da bu mücadelesini sürdürdü ve geçtiğimiz ay içinde İran'a döndü.

kazanılmalarının çoğaltılmasını öngören bu programın bir tek maddesine bile ciddi olarak karşı çıkamaz. Bunun için karşılanımızın saldırıları bu programa yöneltilmiyor, tersine doğrudan Parti'ye yöneltiliyor. On yıllardan beri sürdürülen antikomünist

ve antisovyet propaganda, son zamanlarda emperyalistler, gerici çevreler ve Tudeh Partisi'ni politik mücadelelerinde bir engel olarak gören bazı güçler tarafından güçlendirilmiştir. Bu propagandayı etkisizleştirmek, önyargıların ortadan kaldırılmak, eğer

Birleşik Cephe'yi kurmak ve halk yığınlarını programımızın temelinde birleşirmek istiyorsak, en önde gelen görevimizdir."

İran Tudeh Partisi bu arada ülkede legal faaliyete başladı. Başkentte ve diğer kentlerde Parti büroları açıldı. İlk kez Merkez Komitesi organı "Mardom" haftada iki kez yayınlanıyor, fabrikaların kapılarında dağıtılıyor ve her yerde görülmüş bir ilgiyle okunuyor. Doğal olarak İran'lı komünistler, Parti düşmanlarının İran komünistlerini etkisiz kılmak için ellerinden geleni yapacaklarını biliyorlar.

"Ancak ben inanıyorum ki," diyor Tudeh Partisi Birinci Sekreteri Nurettin Kianuri, "Partimiz, her hal ve şartta İran'ın toplumsal ve politik yaşamında aktif rol oynayabilecek deneyimlere sahiptir."

"Parti programının yığınlar arasında yaygın biçimde propagandasının yapılması, kırda ve kentte halkın, ilerici güçlerin Birleşik Cephe'nin programı için kazanılması ve hazırlanmakta olan İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nda, en önemli taleplerimizin yer almasını sağlanması - Bunlar, İran komünistlerinin Partisinin önünde duran görevlerdir."

TUDEH'in 38 yılı

İran Tudeh Partisi 20 Eylül 1941'de, İran Komünist Partisi'nin devamı olarak kurulmuştur. İran Komünist Partisi 1920'de kurulmuş ve 1931'den sonra mücadelesini illegalite koşullarında yürütmek zorunda kalmıştı. 1937'de o zamanki Şah rejimi Partiyi dağıtmıştı. İran proletaryasının öncü partisi olan Tudeh Partisi, 1941'de Komünist Partinin yerini doldurmak amacıyla kurulmuştu.

Tudeh, kuruluşundan sonraki ilk yıllarda legal olarak çalışma olanakları bulabilmişti. 1944-1945 yılları arasında Parti çok sayıda başarılı mücadele eylemleri yaptı. Bu sırada Tudeh'in 100 bin civarında üyesi bulunuyordu. Halk arasında kararlı mücadelelerinden kaynaklanan bir otorite ve popülaritesi vardı. İşçi sınıfı içinde -özellikle petrol işçileri arasında-, aydınlar ve ordu içinde üye ve sempatanları bulunuyordu. Parti, aynı zamanda işçi, çiftçi, kadın ve gençlik örgütlerinin yönlendiricisiydi. Parti'nin desteğiyle İran İşçi ve Emekçileri Birleşik Sendika Merkezi kurulmuştu. Bu sendika merkezinin yaklaşık 300 bin üyesi bulunuyordu.

Tudeh Partisi, 1945 sonunda Azerbaycan Demokratik Partisi ve Kürdistan Demokratik Partisi ile güçlerini birleştirdi. Bir yıl sonra Azerbaycan Demokratik Parti-

si ile Kürdistan Demokratik Partisi yasaklandı. Bu, Tudeh'in güç ve yarı legal koşullarda çalışmaya zorlandığı 1949'da ise Tudeh'de Şah rejimi tarafından yasaklan- dığı ve birkaç ay içinde kendisini illegal koşullarına içine buldu.

Yasağa karşın, Parti 1951-1953'deki Musaddik'in ulusal demokratik hükümeti döneminde İran'ın politik yaşamında önemli bir rol oynadı. Ancak Tudeh, 1953'te İran'da CIA'nın planladığı darbeden sonra ağır kayıpları verdi. Birçok yöneticisi idam edildi, bir çoğu zindanlara atıldı. Şah rejimi halka bağlı ve savaççı Tudeh Partisi'nden korkuyordu ve onu baş düşmanı olarak görüyordu. Bu yüzden partinin kayıpları, tüm diğer muhalif güçlerin kayıplarından fazla oldu.

Komünistler, büyük çabalarla, CIA'ya dayalı SAVAK'ın terör egemenliğinin en kat olduğu 70'li yılların başlarında İran'da yeniden Parti örgütleri kurmayı başardılar. Bir-iki yıl sonra, 1979 Şubat ortasındaki halk ayaklanmasından çok önce Parti İran'da yeniden güç kazandı. Örneğin, Parti merkez yayın organı illegal olarak tam 70 bin adet dağıtılmıştı. İran Tudeh Partisi, İran'daki muhalif güçler içinde, örgütlü terörün baş hedefi olmasına karşın mücadelesini örgütlü olarak bu kadar uzun süre devam ettirebilen tek politik hareket olmuştur.

55 milyon Nazi kurbanı uyarıyor

"BİZLER, İNSAN DEĞERİNİN VE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN OLDUĞU, FAŞİZMİN OLMADIĞI BİR GELECEK İSTİYORUZ."

Toplumun bir süre yakından ilgisini çeken olaylar, gazeteler için vazgeçilmez tefrikalardır. Önce bu tefrikaların günlerce reklamı yapılır, gerçeği ne kadar doğru yansıttığı belgelenmeye çalışılır ve üzerinden bir müddet geçmesine rağmen tekrar kamuoyunun ilgisini çekilmeye çalışılır. Bir devlet başkanı öldürülür; birkaç "uyanık" gazeteci ortaya çıkar, olayın ardındaki "gerçekleri" sergileyen yazı dizileri tüm dünyaya yayılır. Bir tren soyulur, meşhur bir aktrist intihar eder, yine uyanıklara gün doğar, olaya konu olan kişilerin geçmişine ilişkin birkaç belge bulunur, olay hakkında sahip olunan kaba bilgilerle "mitiş" açıklamalar içeren yazı dizileri piyasaya çıkar.

Cumhuriyet Gazetesi kendi deyimiyle ciddi bir gazetedir. En azından öyle kabullenilir. Ciddi gazete ciddiyetten uzak "hikayeler" yayınlanmamalıdır. Oysa 18 Nisan 1979'da başlayan ve 5 bölümden oluşan "Aldo Moro'nun Son Günleri" adlı yazı dizisi ciddiyetten uzak bir dizidir. İçerdiği bilgiler bilerek çarpıtılmış, anti-komünizmin vasıtası haline getirilmiştir.

Satır arasında antikomünizm

Uyanık gazeteci İtalyan asıllı Amerikalı Pietro Di Donato, Moro'nun öldürülmesinden sonra İtalya'ya gitmiş ve yüzlerce polis ve sonra da bir komünist senatör aracılığıyla Kızıl Tugaylar'la ilişki kurmuş. Komünist senatör bu ilişkiyi nasıl kuruyor. İlişkisi olmasa kurabilir mi? O halde basit bir mantık; Kızıl Tugaylar'la Komünist Parti'nin ilişkisi olduğu yargısına kolayca gider. Yazar bununla yetinmiyor Kızıl Tugaylar'ın Moro'yu kaçırma eyleminin nasıl başarıldığını ayrıntılarıyla anlatırken "Kızıl Tugaylar, bu hareket için aylardan beri hazırlanıyordu. Çekoslovakya'da içinde kuklalar olan otomobillerle saldırma planları yapmışlardı. (18 Nisan 1979, Cumhuriyet) Gerici güçlerin halka yutturmaya çalıştıkları "anarşi ve terörün arkasında uluslararası komünizm var" savını kuvvetlendirici bir açıklama doğrusu. Tefrika yazar bu "incelikleri" yaparken Kızıl Tugaylar'ı açık bir biçimde övüyor. Bütün dizi boyunca aleyhlerinde bir satır rastlamak mümkün değil. Yazarın yakıştırdığı sıfatlar bir yana, Berlinguer'in yaptığı açıklama oldukça mantıklıydı. "Tarihsel Uzlaşma" diye formüle edilen ve İtalyan Komünist Partisi ile Hristiyan Demokratlar arasında kurulan ittifakta, Aldo Moro'nun önemli rolü var. Hatta kaçırıldığı gün Komünist Parti'yle ortak hükümet kurulduğunu açıklayacağı tefrika yazarı tarafından bile kabul edilirdi.

Italya'da günümüze kadar ki gelişmeler, Komünistlerin hükümete katılmasındaki istanin hala gerçekleşmemesi ve erken seçimlere gidilmesi, Komünist Parti'nin hükümete katılmasını istemeyen güçlerin her türlü çareye başvuracaklarını gösteriyor.

Bilimsel sosyalizmle anarşizmin ve terörizmin hiçbir ortaklığı yoktur. Olmadığı gibi, bu tür eylemler daima gericiğin kitleler üzerindeki anti-komünizm ticaretinin aracı olmuş ve açık halıyla İtalya'da olduğu gibi komünistlerin hükümette yer almalarını geçici de olsa engellemiştir. Tüm terör örgütlerinin amacı da nesnel olarak budur. Ülkemiz işçi sınıfı hareketi bu durumdan nasibini aldı, hâlâ aynı acıları yaşıyor. Anti-komünizmin en kabaşından, satır aralarında yapılması, tüm "sol" görünümüne kadar ideolojik mücadele vermek gerici güçlerin el altından nasıl bu görüntüleri ayakta tutmak için çarpındığını ortaya koymak, en önemlisi kitlelere kavratmak, sadece sosyalistliğin değil demokrasinin de gereğidir.

• tulin saygılı

5 kütadan haberler

ABD TÜRKİYE'YE ASKERİ MALZEME SATIYOR

ABD'nin TÜRKİYE'YE F-4 Fantom jet savaş uçaklarının çeşitli yedek parçalarından ve mühimmattan oluşan 111 milyon Dolar'lık askeri malzeme satacağı açıklandı. ABD Savunma Bakanlığı'nın bu konuda Kongre'ye gönderdiği meşajda, bu satışın iki ülke arasındaki "dostluk" bağlarını yeniden güçlendireceği bildiriliyordu.

ABD Genel Kurmay Başkanı Jones da, Senato Dış İşler Komisyonu'nda yaptığı konuşmada, "Türkiye'deki gelişmelerin bölgedeki istikrarla birlikte NATO'nun güney kanadının güvendiğini etkileme eğilimi gösterdiğini" söyledi. Bu iki olay arasında bir bağlantı kurulduğunda, ABD emperyalizminin Türkiye üzerindeki niyetleri ortaya çıkıyor. İran devrimi ile Ortadoğu'daki durumu önemli ölçüde sarsılan ABD emperyalizmi şimdi de İran'ın yerini Türkiye ile doldurmak istiyor.

FEDERAL ALMANYA'DA CDU'NUN KAPATILMASI İSTENDİ

FEDERAL ALMANYA'DA gerici CDU (Hristiyan Demokrat Birliği)'nin kapatılması isteniyor. Dünyanın çeşitli yerlerindeki neo-faşist güçlere önemli ölçüde yardım yaptığı bilinen CDU'nun hem soğuk savaş kışkırtıcılığı yaptığı, hem de yönetiminde olduğu bazı Federal Alman eyaletlerindeki uygulamalarıyla halk üzerinde baskı kurmaya çalıştığı bildiriliyor.

Alman Komünist Partisi (DKP)'nin Saar'daki İçişleri Konferansı'nda konuşan DKP Bölge Başkanı Rolf Priemer, federal meclisteki diğer partileri de işsizliğin ve ekonomik bunalımın sorumluları olarak nitelendi.

İNGİLTERE'DE SEÇİMLERİ SOĞUK SAVAŞ GADİSİ KAZANDI

İngiltere'de seçimler geçtiğimiz hafta Perşembe günü yapıldı. Seçim sonuçları İngiliz İşçi Partisi'nin kalpasi iktidarıma bir kere daha son vererek Muhafazakar Parti'nin yeni bir iktidar dönemini başlattı. İngiliz politika literatüründe "soğuk savaş cadisi" olarak anılan Margaret Thatcher'in ömüründeki günlerde hükümeti kurması bekleniyor.

Böylece bir Wilson döneminden sonra İşçi Partisi'nde bir Callaghan döneminin de sonunun geldiği anlaşılıyor. Sosyal demokrasinin halka karşı politikası, bir sosyal demokrat liderin politik yaşamına son verip, bir diğerinin sahneye atılmasıyla sonuçlanıyor.

İkinci Dünya Savaşı sırasında işlenen nazi suçlarının 1979 yılının son gününden itibaren "zaman aşımı"na uğratılması için özellikle Fedemal Almanya'daki neonazi ve gerici güçler tarafından başlatılan kampanya sürerken, antifaşist güçlerde böylesi bir başlangıç girişimine kararlılıkla karşı çıkmaya devam ediyorlar. Bütün Avrupa ülkelerindeki antifaşistler yaptıkları çeşitli eylemlerle bu girişimi engellemeye çalışıyorlar.

Strassburg'un şehir merkezinden başlatılan yürüyüşte, yürüyüşe katılan 30 bini aşkın antifaşistin geldikleri 18 Avrupa ülkesinin bayrağı açıldı. Taşınan pankartlarda ise "SS çetelerinin başlatılmayacağı" belirtilerek, "Nazilerin katlettiği 55 milyon ölü uyarıyor" başlıklı bildiriler dağıtıldı. Yürüyüşe, İkinci Dünya Savaşı sırasında antifaşist direnişe katılan 18 ülkenin savaşçıları ile genç antifaşistler omuz omuza katıldılar.

Yürüyüş sonunda yapılan mitingte, gösteriye katılanlar adına ortak bir deklarasyon okundu. Deklarasyon şöyleydi:

"34 yıl önce Anti-Hitler koalisyon ve Avrupa direniş hareketleri nazizmin ve faşizmin egemenliğinden kurtuldular.

Bu katiller tarafından ele geçirilen insanların savaş sonundaki kayıpları korkunçtu. Daha Hitler'in iktidara geldiği 1933 yılında, ilk olarak diktatörlüğe karşı mücadele eden Almanların doldurulduğu ilk toplama kampı açılmıştı.

Savaş ve nazi terörü insanlığa 50 milyondan fazla asker ve sivil ölüye mal olmuştu.

Milyonlarca erkek, kadın ve çocuk gaz odalarında yok edildi; Direniş savaşlarında milyonlarca yurtsever şehit düştü; milyonlarca katledildi, kurşunlandı, hapishanelerde ve toplama kamplarında nazilerin işkencelerine maruz kaldı. Avrupa ülkelerinde milyonlarca kişi öldü.

Suçun boyutları, faşizmin ıgırençliğinin, ırkçı çılgınlığın ve savaşın bir daha görülmemesi için, suçluların mutlaka cezalandırılmalarını gerektiriyoruz. Halkların talepleri doğrultusunda Nürnberg Uluslararası Mahkemesi nazi rejimini tümüyle, başlıca baskı araçlarıyla Nazi Partisi'yle, GESTAPO'suyla ve SS'leriyle suçlu buldu.

Ancak:

— Bugün hala çok sayıda suçlu serbestçe dolaşüyor. Ru, faşist ve ırkçı suçlular için bir ödündür.

— Bugün, enjellenmeden eski birliklerinin işaretü altında örgüt-

lenebilen, "Kahramanlık faaliyetlerinde" bulunabilen, cellatlıkların kutlayabilen SS'ler, kendileri için "askerik onuru" talep etmeye cesaret ediyor, kurbanlarına iftiharlar atıyor, kışkırtıcı toplantılar düzenliyorlar.

— Bugün naziler ve yandaşları çeşitli ülkelerde aktif bir propaganda yürütüyorlar, tarihi değiştiriyorlar, "Ausschwitz yalanı" nı anlatıyorlar ve yahudilerin, çingenerlerin ve slavların halk katliamlarını savunuyorlar.

Deklarasyon'da, faşist çetelerin bazı faaliyetleri anlatıldıktan sonra şu talepler öne sürüldü:

"Biz, 21 Nisan 1979 günü 18 Avrupa ülkesinden gelecek Strassburg'da toplanan her düşünceden direniş savaşçıları ve nazizmin kurbanları, insanlığın verdiği kayıpları adına ve gelecekte Almanlarla birlikte nazizme karşı bir cephe oluşturmak istediğimize:

x Federal Almanya'nın her yerinde -BM kararlarına uygun olarak- savaş suçları ve insanlığa karşı işlenmiş olan suçların zaman aşımına uğratılmaması görüşünün tanınmasını ve uygulanmasını;

x Eski SS'lerin çetelerinin dağıtılmasını;

x Her yerde nazi propaganda-sı ve ırkçı çılgınlığa karşı mücadele edilecek bunların yok edilmesini talep ediyoruz.

Bizler bu konuda kamuoyu oluşturmak ve ülkelerimizden geleceğinden sorumlu olanları bu yolda kazanmak için çaba göstereceğiz.

Bizler halklarımız için işbirliğinde, barış dolu bir gelecek ve insan haklarına, bağımsızlığa saygı talep ediyoruz. Bizler, insan değerinin ve özgürlüğünün olduğu, faşizmin olmadığı bir gelecek istiyoruz."

Onurlu bir yaşam Onurlu bir yapıt

YILMAZ ONAY

Yalnız tiyatro tarihimizin değil, genel olarak son dönem kültür tarihimizin önemli kişilerinden Muhsin Ertuğrul, 2 Mayıs'ta toprağa verildi. 24 Nisan günü Ege Üniversitesi Senatosu'na kendisine "Fahri Doktor" unvanı verilerek aynı zamanda 70. Sanat Yılı kutlanmıştır. "Ben tiyatroyu meslek olarak sahne üstünde oyun oynamak için seçtim. Bütün isteğim ömrüm boyunca bir oyuncu olarak sahnede kalmaktır" diyen Muhsin Ertuğrul, şunları ekliyor: "İşte bu hevesim kursağında kaldı. Çünkü tiyatro memleketimizin günlük yaşamına yepyeni bir çalışma kolu olarak giriyordu. Bir yandan sahne üstündeki gönüllü gençleri yetiştirmek, öte yandan sahne gerisindeki teknik elemanları eğitmek beni sahnede oynamaktan yavaş yavaş uzaklaştırdı. Tiyatronun A'ından Z'sine kadar uzanan bir çalışma alanına dağıldım".¹ Böylece, ilk sahneye çıktığı yıl olan 1909'dan bu yana yaptığı çalışmalarla Muhsin Ertuğrul'un neden yalnız tiyatro hayatımızda değil, daha geniş olarak kültür hayatımızda önemli yer aldığı da anlaşılıyor. Çünkü onun için oyunculuk, herhangi bir tiyatrodan herhangi bir oyuncunun "baş" rolünü oynayarak birkaç "güvenilir" kişinin harika demostroye tatmin olmak meselesi değildi. Onun, içinde oyuncu olarak yer almak istediği tiyatro, gene kendi deyimiyle ülkenin günlük hayatında "yeni bir çalışma kolu" kapsam ve yaygınlığında oluşturulmak zorundaydı. Böyle bir gelişme ise egemen sınıf burjuvazisinin hiç de işine gelmez. Dolayısıyla, böyle düşünün ve buna inanan bir sanatçının, gerekli gördüğü oluşturma çalışmalarının da her alanına el atması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak önüne çıkar. Nitekim "bütün isteği ömrü boyunca bir oyuncu olarak sahnede kalmak" olan Muhsin Ertuğrul: "Bütün amacım bölge tiyatrolarıyla yalnız büyük kentlerimizde değil, ilçelerimizi de görmektir. İşte asıl bunu başaramadık" diyor aynı zamanda. Öte yandan: "Öğretmenler tiyatro yapmadan yaşayamazlar. Diyecelisiniz ki, şimdiye kadar niye yapmadılar? Şimdiye kadar basıksız yaşadılar mı ki?.. Tiyatro da okulun dışında değil içinde! Bunu yularına kongrelerde sandukta, kamra bağlatlık. Ama arada uygulayacak kafa-lara zehir aktılar. Türkiye'yi uyandırmak istemeyen başnazlar bu karar engellediler" diyor 70. sanat yılında.. Daha da önemlisi, Muhsin Ertuğrul, oturduğu yerden "göyle olmalıdır", "böyle olmalıdır" demekle yetinenlerden de olmaması, ihandığı yönde çabasının, deneyini, uğrışımını, etkililiğini seferber etmiş bir kişidir. Bu önemli deneyiyedir ki, hayatı boyunca, çok takdir edildiği kadar engel de olunmuş, çok desteklenildiği kadar eleştirilip karşı da çıkılmıştır. Anıların yazmakta olduğuna öğrenmiş-tik. Ancak tamamlayıp tamamlayamadığını bilmiyoruz. Onu kaybettik; ama doğru değerlendirecek, gerekirse tartışılacak, yerine göre dersler çıkarılacak, yerine göre ondan güç alınarak mutlaka yaşatılacak bir tarih önemindedir Muhsin Ertuğrul ve canlılığından hiçbir şey yitirmeksizin hayatımızın içinde olacaktır.

Burjuvazi, bilimsel sosyalizme angaje olmayan böyle önemli sanatçılara karşı hep iki yüzünlük tavırını ustaca kullanmağa çalışmıştır. İlerici, demokrat tutum ve mücadele içinde bulundukları sürece onlara karşı çıkmış saf dışı bırakmağa uğraşmış, ama onları aşan geleceğe yönelik gelişmeler karşısında da gene onlara sarılarak kendi gerici sınıfsal

art niyetlerine kalkan yapma-
tarı geri durmamıştır.

Nazım Hikmet "Oyunların Üstüne" başlıklı bir hatıra yazısında (Moskova 1962) şunları anlatıyor: "Yıllardan yirmisekiz, yirmidokuzdu sanırsam. İstanbul'da, yoldaşlar tevkif edilmiş, yargılanmak için İzmir'e gönderilmişlerdi. Alabildiğine öfkeliydim, kederliydim, alabildiğine hastaydım ve meteliksizdim. Kapımı açıldı, büyük Türk rejisörü Ertuğrul Muhsin girdi içeri. Modem Türk tiyatrosunun belli başlı kurucularından biri olan, Türk tiyatrosunda modern tiyatro disiplini, hele Rus-Sovyet tiyatrosununun için gerçekleştirilen Muhsin, Stanislavski'nin ve Meyerhold'un hayranlarındandı. Sovyetler Birliği'ne birkaç kere gelip gitmişti. Hazır piyesin var mı? dedi. Var dedim. Oysa yoktu. Bir haftaya kadar verebilirden sahneye koyabilirdim, dedi. Olur dedim. O günkü antikomünist terör havası içinde benim bir piyesimi, İstanbul'un biricik gerçek tiyatrosunda oynamak isteyeşime şaşmadım. Dostumdu. Ben dostluğa inanırım. Muhsin gittikten sonra bir hafta içinde ne yazabilirdi diye düşündüm. Akhıra polislin eline geçip yitirilmiş Kafatası piyesinin konusu geldi. Yalnız madisi değil, manevi değerleri de mal yapıp pazariara çıkaran kapitalizm. Bu piyes ancak üç gece oynatabildi İstanbul'da. Dördüncü günü Ankara'nın emriyle yasak edildi. Bahane diye de baytarların protestosu ileri sürüldü. Piyeste Profesörün: Ben baytar değilim, ineklere bakmam, diye bir repliği var. Ama asıl sebep, primiyerden sonra seyircilerin, -büyük çoğunluğu gençlik ve işçiydi- yaptıkları gösteri. Salondan bir saat çıkmadılar.. Nihayet ben arka kapıdan çıktım, ama sokak ağzağa do-luydu. Beni ortalarına aldılar ve bir cemmi gafir halinde gece yansı İstiklal caddesine çıktık. Aynı şey üç gece tekrar etti. Sonra dedim ya, yasak.." Gene antikomünist terörün hüküm sürdüğü 12 Mart döneminde, sosyalist sanatçı Nazım'ın adını bile ağza almak suç tabii; Muhsin Ertuğrul 1959'da Devlet Tiyatroları ve 1966'da İstanbul Şehir Tiyatroları genel yönetmeliklerinden ayrılmak zorunda bırakılarak saf dışına itilmişti. Ama tutuklamalar, işkenceler, tiyatro kapamaları, oyun yasaklamalar sürüyor.. Ve işte tam bu ortamda burjuva kalemlerin, gerçek tiyatro üzerindeki gerçek terörü örtbas ede-

MUHSİN ERTUĞRUL'U MUHSİN ERTUĞRUL YAPAN ŞEY, TİYATRO SANATINI "İKİ KALAS BİR HEVES'E İNDİRGE-MEĞE, YA DA NAZİM'İN DE-YİŞİYLE 'SOSLU POSLU, KADİFELİ YALDIZLI.. BİR KAPALI KUTUNUN İÇİNE" SO-KARAK SOZUMONA YÜCEL-TİRKEN ETKİSİZLEŞTİRME-ĞE ÇALIŞAN BURJUVA YAK-LAŞIMINA SAVAŞ AÇMASI, SANATINI BU MÜCADELE İÇİN SEFERBER ETMİŞ OLMASIDIR. KENDİSİ BUNU BÖYLE SINIFSAH TAAHLİL EDEMEMİŞ DE OLSA...

Muhsin Ertuğrul kuluşe

bilmeğe için, aynı Muhsin Ertuğrul'un günahını sevabını tartışma-yarışına girdiklerini görüyoruz. Ama hangi yönüyle: Tiyatromuzu batıdan aktarmış, batı taklitçiliği yapmış, bütün sorun buradan çıkıyormuş; ama aynı anda burjuvaziyeye hizmete kusur etme Vassı Rıza Zobu yönetimindeki Şehir Tiyatrolarının ve Cüneyt Gökçer yönetimindeki Devlet Tiyatrolarının, takliden de kötü ve bayağısı düzeyindeki gerici oyunlarına, müzikallerine methiyeler düzmekte tereddüt etmiyorlar.

Örneğin Muhsin Ertuğrul'u batı taklitçiliği ile eleştirenlerden Metin And, daha 1970'de yayınlanan "100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi"nde Devlet Tiyatroları için şunu yazmıştır: "Her bir dönemde genel müdürlerin aynı katkılar olmakla birlikte bu dönemler içinde en uzun ve en verimli Cüneyt Gökçer'in genel müdürlüğü olmuştur".² Oysa aynı yazar aynı kitabında Bölge Tiyatroları için şöyle yazıyordu: "Hemen her alanda olduğu gibi, Bölge Tiyatrolarının fikir bahası ve öncüsü Muhsin Ertuğrul Bölge tiyatrolarını savunmuştur. Bu düşünce-nin temel ilkeleri, kamu ödenekleriyle gerçekleştirilmesi, yurdu coğrafisi toplumsal, etnik bölgelere ayrılarak her bölgenin merkezindeki tiyatrosun hem o merkeze bağlı, hem de bölgenin çeşitli kesimlerinde gezil olması, yerel kaynakları ve yetenekleri kullanması, yerel yeteneklerin eğitimi için tiyatroya bağlı bir okulun bulunması, yönetim ve eser seçimi bakımından bağımsız ve özerk olmasıdır.. Bunca iyi niyet ve çabaya rağmen Bölge Tiyatro-

ları gerçekleştirilmemiştir" Evet Bölge Tiyatroları meselesini yukarıdaki şekilde savunan "inatçı" Muhsin Ertuğrul'un Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü 1958'de son bulurken yerine geçen kişi Cüneyt Gökçer'dir ve hangi becerilerle en "uzun" süre bu makamı işgal ettiğini anlamak için (1978'e kadar) bu aradaki hükümetleri düşünmek yeterli. Muhsin Ertuğrul ise şöyle yazabilen bir kişiydi: "Tiyatro her gün değişen hükümetlerin, medecilerle dolan partilerin üstünde bir kurumdur. Toplum ona ancak.. özgür çalışması için ödenek verir."⁴

Muhsin Ertuğrul sosyalist bir sanatçı değildi. Görüş ve tahlillerinde, umut bağladığı güçlerde tam bir tutarlılık olmaması, bilersiz mücadeleyle sevmesi, hatta giderek en son dönemde olduğu gibi kendisini aşan gelişmeler karşısında kendi kendisini saf dışı bırakması doğal karşılanmalıdır. Önemli olan, burjuvazinin, onun yanlışlarını, ilerici gelişimlere karşı kullanmak için nasıl gene onun kişiliğini bayrak edinmeğe kalkmış olmasıdır; ve bunu yaparken de asıl onun doğrularını unutturmağa çalışarak burjuvazinin bir taşla iki kuş vurma çabası gözden kaçmamalıdır. Nitekim iki yıl önce İstanbul Şehir Tiyatroları'nda yerinden yönetime geçişe karşı çıkmada birleşen burjuva kalemlerin, gene, aynı nedenle Genel Yönetmenlikten ayrılan Muhsin Ertuğrul'un kişiliğine sarılıp, onu kalkan yaptıklarını gördük (Üzalelik, Muhsin Ertuğrul'un kendisi bu konudaki tartışmalara katılmadığı halde). Şimdi Kotil yönetimi, atılan ileri adamları yozlaştırma, geriye çekmeğe meğull. İki yıl önce Muhsin Ertuğrul'u bahane ederek yerinden yönetime karşı çıkanlar ise, şimdi bir yandan "iki yıl öncesinin açık oturumlarıyla, konferans ve edebiyat sohbetleriyle, sergi ve film gösterileriyle kültür merkezlerine dönüşen Şehir Tiyatroları.. Şehir Tiyatrolarının geçen dönemlerdeki dinamizmi.." tanımlama-larını yaparken, diğer yandan temel neden olan "umut" CHP'sini politik gericiliğine değinmekten özenle kaçınıyorlar. Çünkü aynı CHP, şimdi Devlet Tiyatrolarında, başlangıçta bizzat sözünü ettiği yerinden yönetime geçişten kendi eliyle yozlaştırdığı Şehir Tiyatrolarını bahane ederek vazgeçme manevalarında. Ve çünkü, gene iki yıl

önce İstanbul Şehir Tiyatrolarında yerinden yönetime geçişe karşı çıkmada burjuva kalemlere el uzatan Haldun Taner bugün CHP'nin Kültür Bakanlığı çatısında tiyatro alanında yetkili kişisi olmuştur ve de son Dünya Tiyatroları günü yayınlanan "Ulusal" bildirisinde bir sürü söz sıralayıp hiçbir şey söylemeye ustalığını elhak başarılmıştır. O kadar ki, "Tiyatro iki kalas bir hevestir" sözünü bildirisinin ek-senli halinde verebilmiştir. Oysa, ödenekli tiyatrolarda demokratikleşmeye zemin hazırlayan ileri adamlara el birliği ile karşı çıkan bu çevrenin, demagogilerine bayrak yaptıkları Muhsin Ertuğrul, suskunluğu seçtiği durumda bile, geçen yıl kendisinden istenen aynı "Ulusal Bildiri"ye (27 Mart 1978) kendi tahlillile de olsa fa-zasını eklen almıştı: "Bugün dünya tiyatrosu günü'dür, şu dakikada yüzlerce sahnede her ulusun kendi dramı oynanıyor. İzninizle biz de yurdumuzda oynanan oyuna bir göz atalım. Ben perdeyi açıyorum. Sahne, Türkiye haritası, yizeyine yayılmış yaşlı ana-balar.. yavrularının tabut kovanına ağıt yakmaktadır.. Ulus olarak bugün bizim en önemli sorunu-muz bu.. Şimdi bu sahneden soruyorum sizlere: ..Hangi kata yürekli, hangi çana kayıcı, hangi bencil çıkarıcı perde arkasından bu suçuz yavruları, sinisi sinisi kukla gibi kullanıyor? Neden?.. Sahnenin başlıca çabası seyircileri sağlam düşünmeye zorlamaktır."

İşte Muhsin Ertuğrul'u Muhsin Ertuğrul yapan şey, tiyatro sanatını "iki kalas bir heves"e indirgemeğe, ya da Nazım'ın deyişleyle "süslü püslü, kadifeli yaldızlı.. bir kapalı kutunun içi-ne" sokarak sözümlenmeye yüceltir-ken etkisizleştirmeğe çalışan burjuva yaklaşımına savaş açması, sanatını bu mücadele için seferber etmiş olmasıdır. Kendisi bunu böyle sınıfsal tahlil edememiş de olsa...

Ertuğrul "Büyükbaba" oyununda

- 1- Zeynep Oral'ın Muhsin Ertuğrul ile yaptığı konuşmadan, Milliyet Sanat Dergisi, 15 Ekim 1976, Sayı: 201
- 2- Metin And, 100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi, Gerçek Yayınları, 1970, s. 281.
- 3- Aynı eser, s. 331.
- 4- Türk Tiyatrosu Dergisi, Ekim 1975 tarihli sayısından aktaran: Özdemir Nutku, Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 321, Nisan 1979.

TV DE YABANCI DİZİLER

ALİ ZİYA

Bakırköy akıl hastanesine hiç gittiniz mi? Ben gittim. Orada özellikle içimi parçalayan, baktıkça, gördükçe, izledikçe tüylerimi diken diken eden hastalar eroin tutkunlarıydı. Pavlov'un köpeği örneği koşullandırılmış, beyaz zehir damarlarına verildiğinde hareket edebilen, gülebilen, düşünöbilen(!), eyleme geçebilen zavallılar. Eroinin etkisinden kurtulmak yoktu artık. Eroin ve eroinin yarattığı pembe bulutlardan oluşan, dertsiz, kedersiz, gerçek dışı bir dünyanın tutsağı olmuşlardı.

Şimdi diyeceksiniz, bunun yabancı dizilerle ilgisi ne?

Televizyonda bugüne değin izlediğimiz yabancı dizileri şöyle bir düşünün... Sonra da kendinizi toplumumuzun sıradan bireylerinden birinin yerine koyun. Ya da bir lumpen alın, bir başıbozuk... Onun bu dizilerden nasıl etkilendiğini, bunları izledikten sonra nelere kalkışacağını düşünün.

Söz gelimi bizim Şaban Efendi...

Karınsından yakınıyor.

Hiçbir iş yapmayıp, üretimle ilişkisi olmayan, ama sabah akşam evinde dolaşıp burnunu oynatarak bütün sorunlara çözüm geleceği kanısına varmış bir kadındır. Uzun bir süre aynanın karşısında burun oynatma provaları yapmış. Sonunda da burun kaslarını geliştirmiş! Bir burun kıvrıyor, yanında Seher Şeniz'in göbeği halatetmiş. "Semantha'yım ben" diyor. "Tatlı Cadi"...

İki delikanlı var bizim mahal- lede....

Jigolo olacaklar mı. Ekmeğ elden son gölden.

Yaşlı kadınlarla aşna fişna, sonra gelsin paralar, evler, arabalar.

"Niye?"

"Niye olacak ağbi... Görmüyor musun Kaygısızları... Karılar marlar... Ev mev... para mara. Biz de yakışıklıyız, genciz... Façayı da düzdük mü..."

Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Bakkal Avni...

Toptancılık yapacağını söylüyordu geçenlerde.

Biraz da çigara stoku... Sonra- cığıma kahve, nebati yağlar...

Kaptanlar Krallar'da Joseph Armagh böyle başlamamış mıydı? Sonradan milyonlara konma- mış mıydı?

Tekerlekler'i izledikten sonra, araba almak için evini, ötesini berisini satanların sayısı herhalde iyiden iyie artmıştır.

Bunlar, dizilerin getirdiklerin- in ya da daha doğru bir deyimle, götürdüklerinin somut kanıtlarıdır.

Ya toplumda oluşturulan batı yanlış, tüketim toplumlarının "erdemlerini" vurgulayan, burju- va ahlak kurallarının geçerliliğini kanıtlamaya çalışan propaganda ögesi...? Özellikle siyasi içerikli dizi filmlerde ABD'nin erdemi, insanlı tutumu, içindeki türlü kokmuşluklara karşın sorunlar- ın salt o tür bir düzende çözüm bulacağı "gerçeğinin" vurgulan- ma istemi. Bence asıl tehlike burada başlıyor.

"Helal olsun heriflere. Ne biçim, anladın mı, kendilerini böyle e'leştiriyorlar falan. Sen sıkı mı bilmem neyi, bilmem kimi eleştirebilesin? Adam Başbakanın paçavrasını çıkarıyor..."

İyi güzel de, ondan sonra gelen başkanı ne yapmalı? O baş- kanla düzeni değiştiriyor mu toplu- mun? O son günlerin geçerli de- yimiyle "kapalı kapıların ardın-

"Küçük Ev"de Michael London

da" ne menem işlerin yapıldığı sergilendikten sonra, bu tür işler sürdürülüyor mu? CIA denilen karanlık dünya, batının bekçisi aklaniyor, ortalıktan elini eteğini çekip uslanıyor mu? Kendisine yeni işbirlikçiler buluyor, yeşil doların ucunu gösterip ülkelerin içişlerine karışarak düzenleri ağababasının dileği biçimde değiştirme savaşımını en iğrenç, en aşağılık biçimde sürdürmeye devam ediyor. Ama gelin de Görevimiz Tehlike'yi bilmem kaç hafta yayınlayan bir televizyon- dan sonra topluma bunu anlat- maya çalışın! Bir de göstermelik Zenciyi aralarına katıp ortaya çıkarak, özgürlükten, insanlıktan yana, bütün bir doğu blokunu aklınca enayi yerine koyarak tür- lü dolaplar çeviren kişilerin serü- venleri bir toplumu, hele azgeli- mişlik boyunduruğunu bir türlü atamayan bir halkı ne denli etkil- er siz düşünün...

Bu örnekleri uzatmak olası- dır. Başka örneklerle sınıvını pe- kiştirerek de öyle. Ama bunlarla zaman yitirmenin bir anlamı yok. Önemli olan, toplumu dü- şününün egemen olması savaşımı- nın verildiği bir dönemde, televi- zyonun toplumu nasıl bireyci düşündürmeye yönelttiği, bireyselli-

ğin toplumculuğa ağır basmasını sağlamak için ne denli, anlaşıl- ması olanaklı bir çaba harcandı- ğı gerçeğidir. Bunun sorumlulu- ğunu televizyonu yönetenlerde değil, CHP ağırlıklı hükümette aramak gerekmektedir aslında. CHP'nin ne olduğu, nereden gel- diği ve de nerelere gideceği artık açıktır, bellidir. TRT gibi bir ku- rumun başına getirdiği kişiyi ince- lediğimizde CHP'nin neler yapmak istediği daha bir açıklık kazanır. Biz burada sadece toplu- mumuzu birinci derecede etkile- yen bir yayın aracının bugünkü yaptıklarından bir kesit vermeye çalıştık. Ama sorun yöneticiler- in değişmesiyle değil Türkiye' ye gerçek anlamda bir toplumcu düzenin yerleşmesiyle çözümlenecektir. Bu gerçekleşinceye ka- dar da bizim görevimiz, halkımı- zı almından geldiğince, dilimizin döndüğünce, eğitmektir. Bu görevi sürdürürken de televizyon- dan hiç bir yardım göremeyece- ğimiz artık kesin gibidir...

Şairden partisine

Şukran Kurdakul

Partim gözlerimi verdi belleğimverdi bana
Meğer fazla şey bilmiyordum bir
çocuğunkinden
Şimdi kanım böyle kırmızı, yüreğim böyle
Fransız neden
Partim gözlerimi verdi belleğimi verdi bana.

Partim efsane duygusu verdi bana
Jeanne yün eğiriyor, Roland boru çalıyor
Bir kılıç şakırtısı en yalın laflarda
Partim efsane duygusu verdi bana.

Partim Fransa'nın renklerini verdi bana
Partim Partim sağolasın verdiğin dersler için
Ve o günden sonra herşeyde tadı var ezgilerin
Öfkede öyle aşta öyle sevinçte acıda da
Partim Fransa'nın renklerini verdi bana.

Ya ayan öğelerle donanmışsa. Şiirin
kendine özgü ayrı bir gücü oluyor.
Hareket istiyor okurundan.
Eylem istiyor.
Sonuç istiyor.

Cemal Süreya'nın Türkçesi'nden oku-
duğumuz Aragon'un "Şairden Partisine"
adlı şiirinde (Milliyet Sanat Dergisi, 30
Nisan 1979) bir gizli güç (potansiyel) ola-
rak algılıyoruz bunu. Şair daha ilk iki di-
zede kendi kendine verdiği bir yargıyı bi-
zimle paylaşmaya sunuyor.

"Partim gözlerimi verdi, belleğimi
verdi bana

Meğer fazla birşey bilmiyordum
bir çocuğunkinden."

Burada bireyle örgüt, tekille çoğul i-
lişkisinin somutlanması ifade edilirken şai-
rin kendi yaşamsal ile, bireysel tari-
hine ilişkin gerçeklikle karşılaşılıyor:
Değişme.

Evvel ilk dizesinden son dizesine de-
ğin, Aragon'un örgütünün değiştirici işle-
vi üstünde durduğu bir şiir bu.

Haykırın dizerden kurulmamasına
karşın içimizin derinliklerine sokuluyor.

"Jeanne yün eğiriyor, Roland boru
çalıyor" dizesindeki isimlerle Anadolu
insanlarının isimleri birbirlerine bağlanı-
yorlar kafanızda.

Bizim ülkemizin, bizim örgütümüzün
gerçekleriyle bütünleşiyoruz.

Evrenselikten ulusallığa doğru bir
yöneliş, bir dönüşüm başlıyor.

Yaşanan öğelerle donanan şiirin
etkisi gizli gücünün bizde yarattığı çağrı-
şimlarla zenginleşir.

Yılların F.K.P. militanı olan Aragon'
un şiirini okurken de bu türden çağrı-
şimlarla solüğümüzün yenilendiğini du-
yuyoruz.

İnanmanın güzelliğini veriyor okuru-
na.

Tekille çoğulun etkileşimindeki gü-
ven duygusunu veriyor.

Muhsin Ertuğrul'a saygımız

29 nisan günü yitirdiğimiz Muhsin Ertuğrul "Şehbal", Tema-
şa", "İçtihat", "Akşam", "Yedigün", "Vakit", "Perde ve Sahne",
"Ulus", "Oyun", "Cumhuriyet" dergi ve gazetelerinde tiyatro sa-
natına ilişkin yazılar da yayımlandı.

1913'lerden yaşadığı son yıla değin.

1913'ler kendi gücüne inanmaya başlayan burjuvazinin bir tür
meclis diktasına başvurduğu yıllardır.

Tevfik Fikret'in yakınmasını bilirsiniz.

"Çiğnendi yazık yine milletin
ümmidi bülendi
Kanun diye kanun diye
kanun tepelendi."

Siyasal iktidarlar kendi
sınıfsal yapılarına göre yasa
çıkarmaya başladılar mı baskı
gelir arıdınan.

1913'ler, o dönemin ko-
şullarında bile işçi sınıfının
gücünden korkan burjuvazi-
nin "divan-ı harbi örfi"ye,
yani sıkı yönetime başvurdu-
ğu yıllardır.

Muhsin Ertuğrul'a saygı-
mız toplumun bu değişme
döneminde, nereye yalpa vu-
racağını kestiremeyen, bu ne-
denle de gırtlığına kadar kü-
çük burjuva yazlaşmasına
batmış bir edebiyatçılar kuşa-

ğı ile birlikte çalışmaktan yıl-
mamasıdır.

Adlarını gençlerin deyi-
miyle "gırgır" olsun diye ya-
zacağı edebiyatçılarla..

Adalar şairi Tahsin Na-
hit'le..

O tarihlerde ipek ticareti
yaptığı için iktidarla pek sıkı
fıki olan Cenab Şehabettin'le.
Şurayaiki üç dizesini
yazsam ne menem filozof ol-
duğumu anlayacağınız Rıza
Tevfik'le..

Ulusal bir Tiyatro kurul-
ması amaçlandığı zaman bu
kafalar tiyatronun "edebi he-
ceti"ni oluşturular.

"Hamlet"i oynamış a-
dam, Ertuğrul Muhsin, "Eş-

ber" in kâzip şöhretine, Ab-
dülhak Hamid'e "şairi âzam"
diye yelek düğmelerini ilikle-
yen adamlarla başladı çalış-

maya.

Üstelik erkek oyuncusu
varsa kadın oyuncusu bulun-
mayan, binası varsa ışıkçısı
bulunmayan, oyunu varsa se-
yircisi bulunmayan bir ortam-
da..

Belki on yıl, belki on beş
yıl..

Partizanlara özgü sabır,
inat, özgürlüğüne bağlılık ve
onurla.

Kişiliğinde, yalnız Nazım
Hikmet'in "Kafatası" ve "U-
nutulan Adam" oyunlarını
sahneye koyma özgürlüğünü
duyduğu için yazıyorum bu
tümceyi.

Kendi görev alanında
umarızlık kaynağı koşullara
aldırılmadan toplumun her ke-
simine kafa tutabildiği için,
insanoğlunun değiştirme gü-
cüne inandığı için yazıyorum.

Saygım da bu tümcedeki
niteliklerinden kaynaklanı-
yor.

İşte 1 Mayıs terörü

1 Mayıs günü İstanbul'da, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasını engellemeyi amaçlayan girişimleri ve sokağa çıkma yasağını protesto etmek üzere sokağa çıkan TİP Genel Başkanı Boran ve diğer partililer, güvenlik kuvvetleri tarafından saldırıya uğrayarak tartaklandılar.

Yurt içinde ve yurt dışında geniş tepki uyandıran bu uygulama üzerine bir gazetecinin sorusunu yanıtlayan Başbakan Ecevit şöyle diyordu: "Bazı münferit olaylar olmuş olabilir. Bu geniş bir uygulama alanı içinde önlenmesi zaman zaman güç olaylar olabilir."

Başbakan, bu açıklamasıyla saldırı olayının kendi üzerine yüklediği sorumluluktan kurtulamayacaktır. Kendisini Başbakan sayan bir yetkili böylesi bir olay karşısında "olmuş olabilir", türünden bir açıklama yapamaz. Hele böyle bir saldırı için "önlenmesi güç" diyerek olayı temiz çıkarmaya hiç çalışamaz. Başbakan, saldırı olayı hakkında "olmuştur" ya da "olmamıştır" diye kesin bir açıklamada bulunmak, gerçekliği belgelerle ve tıknak ifadeleriyle ortada olan bu saldırının sorumlularını derhal ortaya çıkararak onlardan hesap sormak zorundadır.

Ama Başbakan'ın tutumu ne olursa olsun, 1 Mayıs 1977'nin hala verilmeyen hesabına, şimdi 1 Mayıs 1979'un da hesabı eklenmiştir.

